

PODSTAWY PROCESU KARNEGO

PODSTAWY PROCESU KARNEGO

mgr. Agnieszka Cebulska

agnieszka.cebulska@uwr.edu.pl

konsultacje dla studentów zaocznych (pokój 516 A):

27 lutego, godz. 18:30 – 19:30

6 marca, godz. 11.15–12.15

20 marca, godz. 11.15–12.15

16 kwietnia, godz. 11.15–12.15

29 maja, godz. 9.30–10.30

PODRĘCZNIKI I MATERIAŁY

K. Boratyńska, Ł. Chojniak, W. Jasiński,
Postępowanie karne, C.H. Beck 2015

S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Lexis Nexis 2015

J. Skorupka (red.), *Postępowanie karne. Część ogólna*, Wolters Kluwer 2012

J. Skorupka (red.), *Postępowanie karne. Część szczególna*, Wolters Kluwer 2013

T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Lexis Nexis 2014

J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, C.H. Beck 2015 (komentarz dostępny również w bazie Legalis)

Forma zaliczenia

16.04.2016 – KOLOKWIUM

29.05.2016 – poprawa

PRAWO KARNE

PRAWO KARNE – zbiór norm określających odpowiedzialność za czyny zakazane przez ustawę karną pod groźbą kary oraz określających sposób postępowania w sprawie tej odpowiedzialności
Zasady odpowiedzialności i normy wyznaczające reguły postępowania

– zbiór norm zakazujących określonych zachowań,
Normy te zawarte są w ustawach materialnych – tj. ustawie z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Karny i w ustawach szczególnych.

Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

PRZESTĘPSTWO

1. ZACHOWANIE – działanie lub zaniechanie
2. CZYN – psychicznie sterowane, uzewnętrznione zachowanie się człowieka
3. USTAWOWO OKREŚLONE – o znamionach określonych w ustawie karnej
4. FORMALNIE BEZPRAWNE – wyczerpuje znamiona typu, nie wyczerpuje znamion kontratypu
5. SPOŁECZNIE SZKODLIWE W STOPNIU WYŻSZYM NIŻ ZNIKOMY – społeczna szkodliwość oznacza, że zachowanie z punktu widzenia akceptowalnego w społeczeństwie systemu wartości powinno być oceniane negatywnie i zwalczane za pomocą sankcji karnej
6. ZAWINIONE – sprawcy można przypisać winę w trakcie popełnienia czynu, sprawca jest zdolny do ponoszenia odpowiedzialności karnej (osiągnął odpowiedni wiek, nie jest niepoczytalny), brak okoliczności usprawiedliwiających błąd (rozpoznawalność bezprawności), wymagalność zgodnego z prawem zachowania – można od sprawcy wymagać w danych okolicznościach że zachowa się zgodnie z normą
7. ZAGROŻENIE KARĄ

PROCES KARNY

zespół prawnie uregulowanych czynności, których celem jest wykrycie przestępstwa i jego sprawcy, osądzenie go za to przestępstwo i ewentualne wykonanie kary, środków karnych oraz środków zabezpieczających
(prof. Stanisław Waltoś)

prawnie uregulowana działalność zmierzająca do realizacji prawa karnego materialnego
(prof. Tomasz Grzegorczyk, prof. Janusz Tylman)

Przedmiot procesu

„problem odpowiedzialności karnej oskarżonego za zarzucane mu przestępstwo”

(prof. S. Waltoś)

odpowiedzialnością karną jest tutaj powinność poniesienia przez konkretną osobę konsekwencji określonych w prawie karnym za konkretne przestępstwo.

Odpowiedzialnością jest nie tylko poniesienie, ale i powinność poniesienia konsekwencji. Nie zawsze bowiem, mimo prawomocnego skazania sprawca poniesie konsekwencje.

PODSTAWY ODPOWIEDZIALNOŚCI

1. PODSTAWA FAKTYCZNA

Jest nią CZYN zarzucony oskarżonemu, który w wypadku potwierdzenia zarzutu dowodami zostaje prawomocnie przypisany oskarżonemu w wyroku.

2. PODSTAWA PRAWNA

Jest nią kwalifikacja prawna (ocena z punktu widzenia prawa) czynu zarzuczonego oskarżonemu.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

uchwalony w dniu 6 czerwca 1997 r., wszedł w życie w dniu 1 września 1998 r.

NOWELIZACJE:

uchwalone 27 września 2013 r. i 20 lutego 2015 r., weszły w życie w dniu 1 lipca 2015 r., nazywane „wielką nowelizacją k.p.k.”

ale! projekt rządowy nowelizacji k.p.k., wpłynął do sejmu 27 stycznia 2016r.—> ma wejść w życie w dniu 15 kwietnia 2016 r. i w znacznej mierze jest to powrót do rozwiązań prawnych istniejących przed 1 lipca 2015 r. (swoiste cofnięcie „wielkiej” nowelizacji)

Destabilizacja prawa karnego w Polsce

kodyfikacje karne z dnia 6 czerwca 1997 r., obowiązujące od 1 września 1998 r., do chwili obecnej były bardzo często zmieniane:

kodeks karny liczący 363 artykułów nowelizowano ponad 70 razy, a wprowadzone zmiany objęły prawie 250 przepisów.

kodeks postępowania karnego liczący 673 artykułów zmieniano ponad 100 razy, obejmując zmianami ponad 880 przepisów.

Cele ukształtowania postępowania karnego

– art. 2 k.p.k.

1. sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy, nie poniosła tej odpowiedzialności (wcześniej „osoba niewinna”)
 2. Przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,
- art. 2 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. – składają się na dyrektywę trafnej represji karnej
 - art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k. – prewencja ogólna i szczególna

3) uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności,

art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. – dyrektywa ochrony interesu i godności pokrzywdzonego

4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. – dyrektywa rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie

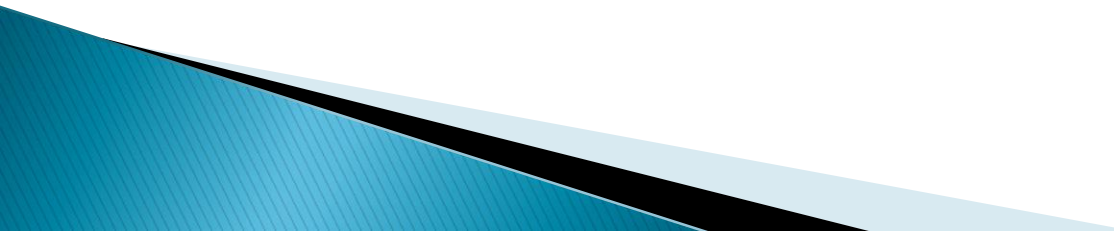
ZASADA PRAWDY MATERIALNEJ

Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne

CELE PROCESU KARNEGO – S. WALTOŚ

1. **Osiągnięcie stanu sprawiedliwości prawnomaterialnej, czyli doprowadzenie do słusznego zastosowania normy prawa karnego materialnego.**
2. **Osiągnięcie stanu sprawiedliwości proceduralnej.**
Sprawiedliwość w tym znaczeniu to sytuacja, w której osoba, przeciwko której lub na rzecz której proces się toczy, nabiera przekonania, że organy procesowe zrobiły wszystko, aby prawu stało się zadość, postępując w stosunku do niej zgodnie z prawem, sumiennie i z najlepszą wolą. Proces musi więc być uczciwy.

UCZESTNICY PROCESU – kategorie

1. ORGANY PROCESOWE
 2. STRONY PROCESOWE
 3. REPREZENTANCI STRON PROCESOWYCH
 4. OSOBOWE ŹRÓDŁA DOWODÓW
 5. RZECZNICY INTERESU SPOŁECZNEGO
 6. POMOCNICY ORGANÓW PROCESOWYCH
-

ORGANY PROCESOWE

Organy państwowe uprawnione do wydawania decyzji procesowych na określonych etapach procesu, niezależnie od innych uprawnień m.in. Prokurator na etapie postępowania przygotowawczego, Policja, Sąd

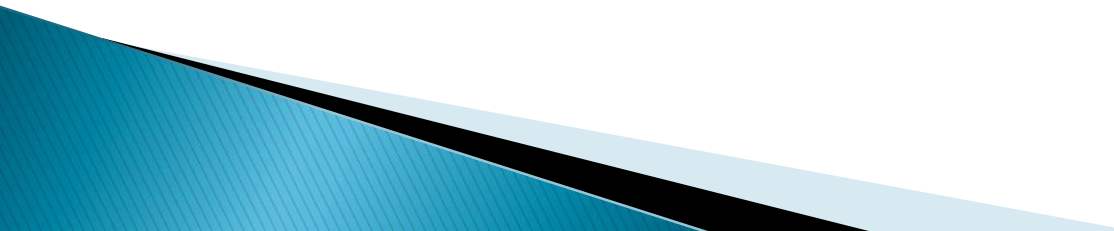
STRONY PROCESOWE

Podmioty posiadające interes prawny w korzystnym dla nich rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu

Występują w procesie we własnym imieniu i mają własny interes prawny w rozstrzygnięciu. W poszczególnych stadiach procesu status strony mogą mieć różne podmioty

REREZENTANCI STRON to natomiast osoby działające za stronę, w jej imieniu na mocy określonego tytułu prawnego

STADIA PROCESU

1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE
 2. POSTĘPOWANIE GŁÓWNE (JURYSDYKCYJNE, PRZED SĄDEM I INSTANCJI)
 3. POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE
 4. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
-

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

prowadzone przez Policję (lub inne organy ścigania) lub prokuratora

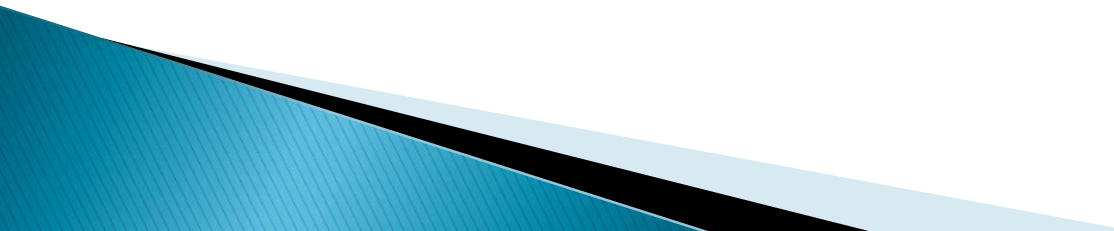
strony: podejrzany i pokrzywdzony

prokurator – organ procesowy, dominus litis postępowania przygotowawczego

WSZCZĘCIE

Przesłanką jest UZASADNIONE PODEJRZENIE
POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

Art. 303. Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie **postanowienie** o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

ETAPY POSTĘPOWANIA RZYGOTOWAWCZEGO

1. W SPRAWIE

1. PRZECIWKO OSOBIE

Art. 313. § 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

Art. 71. § 1. Za podejrzanego uważa się osobę, co do której:

- ▶ wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której
- ▶ bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.

Formy postępowania przygotowawczego

ŚLEDZTWO	DOCHODZENIE
Sprawy o większym ciężarze gatunkowym – poważniejsze przestępstwa – należące do właściwości sądu okręgowego, a także gdy sprawcą jest podmiot określony w przepisie – np. funkcjonariusz publiczny	Sprawy o mniejszym ciężarze gatunkowym Dochodzenie prowadzi się w sprawach o przestępstwa należące do właściwości sądu rejonowego m.in. zagrożone karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, z tym że w wypadku przestępstw przeciwko mieniu tylko wówczas, gdy wartość przedmiotu przestępstwa albo szkoda wyrządzona lub grożąca nie przekracza 200.000 zł i inne
Prowadzone co do zasady przez prokuratora, który może powierzyć jego prowadzenie w całości lub części Policji	Co do zasady prowadzone przez Policję, nadzorowane przez prokuratora
Zwiększony formalizm	Zmniejszony formalizm

POSTĘPOWANIE SĄDOWE

prowadzone przez sąd

strony:

- ▶ oskarżyciel (publiczny, posiłkowy, subsydiarny, prywatny) i
- ▶ Oskarżony

Art. 71 § 2. Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.

Art. 45. § 1. Oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator.

Postępowanie sądowe

USTAWA O USTROJU SĄDÓW POWSZECHNYCH

§ 1. Sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.

§ 2. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

SĄDY

1. REJONOWY

Art. 24. § 1. Sąd rejonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.

2. OKRĘGOWY –art. 25

1) o zbrodnie określone w Kodeksie karnym oraz w ustawach szczególnych,

2) O określone enumeratywnie występki – z k.k. i te, które z mocy przepisu szczególnego należą do właściwości sądu okręgowego.

3. APELACYJNE

Art. 26. Sąd apelacyjny rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w sądzie okręgowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

AKT OSKARŻENIA

SKARGA ETAPOWA – inicjuje postępowanie sądowe
pismo procesowe wnoszone
do sądu przez uprawniony podmiot, w którym domaga
się on od sądu wydania orzeczenia
o winie i karze lub środkach karnych, lub środkach
kompensacyjnych wobec osoby wskazanej w tym
piśmie.

Podmiotem uprawnionym do wniesienia aktu
oskarżenia jest co do zasady osoba mająca
uprawnienia do występowania przed sądem w
charakterze oskarżyciela publicznego.

Wniesienie aktu oskarżenia jest czynnością procesową
dokonywaną przez uprawnionego oskarżyciela, jeżeli
postępowanie dostarczyło wystarczających podstaw.

WYROK

W postępowaniu karnym jest to rozstrzygnięcie w przedmiocie winy oskarżonego, mogące zawierać także rozstrzygnięcia o karze, środkach karnych, środkach kompensacyjnych, przepadku lub środkach zabezpieczających.

TRYBY ŚCIGANIA

- przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego –
 - przestępstwa ścigane z urzędu –
 - przestępstwa ścigane na wniosek •
 - bezwzględnie wnioskowe •
 - względnie wnioskowe •
- przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego

PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO

1. Przestępstwa ścigane z urzędu – znakomita większość spraw karnych jest inicjowana w tym trybie

- prawo nakazuje odpowiednim organom państwowym, aby niezależnie od źródła informacji dającej podstawę do podejrzenia, że mogło mieć miejsce zachowanie przestępne, i bez oczekiwania na reakcję podmiotu dotkniętego takim zachowaniem, podjęły czynności zmierzające do realizacji ścigania karnego – przestępstwa ścigane niezależnie od woli pokrzywdzonego (interes społeczny w ich ściganiu)

2. Przestępstwa ścigane na wniosek (art. 12 k.k.) – w sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu, czyli jest publicznoskargowe – przestępstwa

bezwzględnie wnioskowe – ścigane dopiero po złożeniu wniosku przez pokrzywdzonego, niezależnie od relacji łączącej pokrzywdzonego z podejrzanym (np. art. 190 k.k. – groźba karalna, art. 192 k.k. – zabieg leczniczy bez zgody pacjenta) –

względnie wnioskowe – wniosek jest wymagany z powodu osobistego stosunku łączącego sprawcę z pokrzywdzonym (np. art. 278 § 4 k.k. – kradzież na szkodę osoby najbliższej, art. 279 § 2 k.k. – kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej)

Wniosek o ściganie

Wniosek o ściganie przestępstwa stanowi **wyraz woli uprawnionego podmiotu i wywiera skutki prawne niezwłocznie po jego złożeniu** (wyrok SA w Krakowie z 14.7.2005 r., II AKA 140/05).

Wniosek powinien stanowić **jednoznaczny wyraz woli ścigania** (wyrok SA w Katowicach z 4.2.2010 r., II AKA 406/09).

Wniosek **nie** musi zawierać imiennego wskazania sprawców.

Ustawa karnoprocesowa nie określa formy w jakiej pokrzywdzony ma wyrazić wolę ścigania, to jest **złożyć wniosek, (...) mogą być składane na piśmie albo ustnie do protokołu.**

(postanowienie SN z 16.3.2011 r., IV KK 426/10).**WNIOSEK O ŚCIGANIE**
(ART. 12 KPK) art. 12 § 3 k.p.k.:

Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne – cofnięcie wniosku jest definitywne

WNIOSEK O ŚCIGANIE

ZASADA NIEPODZIELNOŚCI WNIOSKU

Zasada niepodzielności wniosku wyrażona została w § 2 art. 12 k.p.k. Zgodnie z tą zasadą, wniosek o ściganie wywołuje skutki nie tylko w odniesieniu do osoby, której dotyczy, ale także w odniesieniu do osób, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku.

Należy przyjąć, że ścisły związek pomiędzy przestępstwem osoby wskazanej we wniosku i przestępstwem innych osób zachodzi wówczas, gdy są oni **współsprawcami, podżegaczami, pomocnikami**, a także wówczas, gdy przestępstwa ich są w taki sposób powiązane, że niezbędne jest łączne wyrokowanie w stosunku do tych osób.

Stosownie do art. 12 § 2 zdanie 2 k.p.k., zasada niepodzielności wniosku nie dotyczy osoby najbliższej.

Jeśli po złożeniu wniosku co do jednej osoby okaże się, że pomiędzy czynem tej osoby, a czynem osoby najbliższej dla składającego wniosek zachodzi ścisły związek w rozumieniu § 2 art. 12 k.p.k., osoba najbliższa nie może być objęta postępowaniem, chyba że zostanie w stosunku do niej złożony odrębny wniosek o ściganie.

PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego jest wszczynane i popierane przez samego pokrzywdzonego będącego „kreatorem” tego postępowania.

„W konkretnych przypadkach wstępna ocena danego czynu zależy i musi zależeć od tej osoby [pokrzywdzonego], zdecydowanie niewskazane byłoby uszczęśliwianie na siłę w sytuacjach, gdy pokrzywdzony nie jest zainteresowany ściganiem albo zgoła nie dopatruje się jakiegokolwiek przestępstwa i własnego pokrzywdzenia.” (dr hab. Andrzej Światłowski, prof. UJ)

PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

Przedmiotem postępowania prywatnoskargowego są czyny zabronione, które godzą bezpośrednio w interes indywidualny. Kodeks karny zalicza do nich następujące przestępstwa:

- umyślne albo nieumyślne spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia innej osoby trwającego nie dłużej niż 7 dni (art. 157 § 2 i 3 k.k.)
- zniesławienie (art. 212 k.k.)
- znieważenie (art. 216 k.k.)
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.)

Głównym impulsem postępowania z oskarżenia prywatnego jest wniesiony przez pokrzywdzonego prywatny akt oskarżenia (nie mylić z subsydiarnym aktem oskarżenia!). Odrębna procedura – art. 485 do 499 k.p.k.!

PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

W tych sprawach nie ma postępowania przygotowawczego – proces inicjuje wniesienie przez oskarżyciela prywatnego aktu oskarżenia do sądu

Art. 488. § 1. Policja na żądanie pokrzywdzonego przyjmuje ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpiecza dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.

§ 2. Na polecenie sądu Policja dokonuje określonych przez sąd czynności dowodowych, po czym ich wyniki przekazuje sądowi. Przepis art. 308 stosuje się odpowiednio.

INTERES PUBLICZNY W ŚCIGANIU

Art. 60. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego interes społeczny.

§ 2. Postępowanie toczy się wówczas z urzędu

Ustawa przewiduje ingerencję prokuratora w sprawy o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, "jeżeli wymaga tego interes społeczny". Ustawa nie definiuje tego pojęcia. Trafnie w doktrynie przyjmuje się, że zakresem tej nazwy trzeba objąć wszystkie sytuacje, które przewidują, że przestępstwo prywatnoskargowe narusza także interesy ogółu (K. Marszał, *Proces...*, 2013, s. 246)

Interes publiczny w ściganiu może występować ze względu na:

- 1) Stronę podmiotową czynu – np. szczególna złośliwość sprawcy
- 2) Osobę pokrzywdzonego – np. nieporadną
- 3) Uchybienia w dotychczasowym postępowaniu
- 4) Nagłośnienie medialne, społeczne szkody moralne, charakter ogólnoprewencyjny

▶ ZAJĘCIA 2

WSZCZECIE POSTĘPOWANIA

Art. 303. Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną

▶ ŹRÓDŁA INFORMACJI O PRZESTĘPSTWIE

1. Zawiadomienie o przestępstwie
2. Działanie z urzędu

DZIAŁANIE Z URZĘDU

- ▶ **Spostrzeżenie własne organu** – w toku np. innego postępowania
- ▶ **Informacja medialna**
może samoistnie i sama w sobie stanowić zacyzn postępowania przygotowawczego

ZAWIADOMIENIE O PRZESTĘPSTWIE

Art. 304. § 1. Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję

Prokurator w każdym przypadku jest zobligowany do przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie;

- a/ zgłoszonego ustnie – protokół zawiadomienia o przestępstwie
- b/ zgłoszonego na piśmie

Art. 240 k.k. [Niezawiadomienie o przestępstwie]

§ 1.281) Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 118a, 120–124, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189, 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w § 1, kto:

- zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony w § 1 organ wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym;
- zapobiegł popełnieniu przygotowywanego lub usiłowanego czynu zabronionego określonego w § 1.

§ 3. Nie podlega karze, kto zaniechał zawiadomienia z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

13 przestępstw objętych obowiązkiem doniesienia, a mianowicie:

- 1) ludobójstwo (eksterminacja) – [art. 118](#) KK,
- 2) udział w masowym zamachu ([art. 118a](#) KK),
- 3) stosowanie środków masowej zagłady ([art. 120](#) KK),
- 4) wytwarzanie, gromadzenie lub obrót środkami masowej zagłady lub środkami walki ([art. 121](#) KK),
- 5) stosowanie niedopuszczalnych sposobów lub środków walki ([art. 122](#) KK),
- 6) zamach na życie lub zdrowie jeńców wojennych i innych osób ([art. 123](#) KK),
- 7) inne naruszenia prawa międzynarodowego ([art. 124](#) KK),
- 8) zamach stanu (w przeszłości określany mianem zdrady głównej) – [art. 127](#) KK,
- 9) zamach na konstytucyjne organy państwa – [art. 128](#) KK,
- 10) szpiegostwo – [art. 130](#) KK,
- 11) zamach na życie Prezydenta RP – [art. 134](#) KK,
- 12) zamach terrorystyczny – [art. 140](#) KK,
- 13) zabójstwo – [art. 148](#) KK,
- 14) sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego – [art. 163](#) KK,
- 15) zawładnięcie statkiem wodnym lub powietrznym (piractwo) – [art. 166](#) KK,
- 16) pozbawienie wolności – [art. 189](#) KK,
- 17) wzięcie zakładnika – [art. 252](#) KK,
- 18) przestępstwo o charakterze terrorystycznym.

POSTANOWIENIE O WSZCZĘCIU ŚLEDZTWA

- ▶ Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, określonej kategorii, wydaje się postanowienie o wszczęciu śledztwa (art. 303, 309 kpk).
- ▶ Postanowienie wydaje prokurator (art. 305 par. 3 k.p.k.). w postanowieniu określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

Art. 305. § 1. Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa.

Postanowienie o wszczęciu

1. Część dyspozytywna:

- czyn będący przedmiotem postępowania, poprzez związane wskazanie okoliczności faktycznych należących do znamion,
- **czas, miejsce, skutek,**
- kwalifikacja prawna,

2. Postanowienie o wszczęciu śledztwa **wymaga uzasadnienia** (art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k.), które powinno wskazywać faktyczną podstawę procesu oraz wyjaśniać, na czym jest ona oparta. W stosunku do postanowienie o wszczęciu dochodzenia nie jest wymagane uzasadnienie (art. 325 e k.p.k.).

- ▶ W postanowieniu o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia **nie określa się osoby podejrzanej** o popełnienie czynu będącego przedmiotem postępowania.
- ▶ Wszczęcie śledztwa oznacza bowiem wdrożenie postępowania *in rem*, którego zadaniem jest – stosownie do [art. 297 § 1](#) – m.in. wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy.
- ▶ Osoba podejrzanego określana jest dopiero w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów.
- ▶ Jeśli jednak już w chwili wszczęcia śledztwa istnieją podstawy do przyjęcia, że zachodzi podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, nie ma przeszkód do sporządzenia i wydania – równocześnie z postanowieniem o wszczęciu śledztwa – także postanowienia o przedstawieniu zarzutów ([art. 313 § 1](#))

Zażalenie na bezczynność

§ 3. Jeżeli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, nie zostanie w ciągu **6 tygodni** powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść **zażalenie do prokuratora nadrzędnego** albo **powołanego do nadzoru nad organem**, któremu złożono zawiadomienie.

.....
(oznaczenie prokuratury)

Sygn. akt

**POSTANOWIENIE
O WSZCZĘCIU ŚLEDZTWA**

Dnia

.....
(imię, nazwisko i stanowisko)

Prokuratury w
po rozpoznaniu zawiadomienia

.....

z dnia nr
na podstawie art. 303 k.p.k. i art. 305 § 1 k.p.k.

postanowił

wszcząć śledztwo w sprawie

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

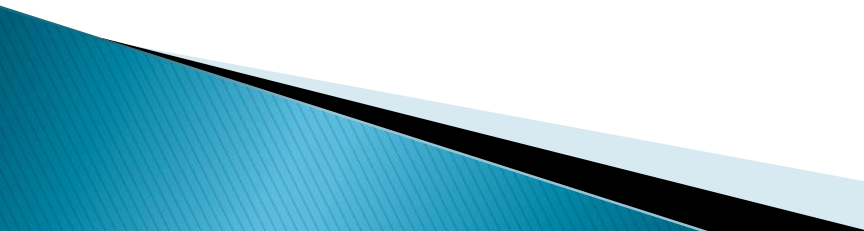
tj. o przestępstwo (a) z art.

.....
.....

UZASADNIENIE

.....

Kazus

12.01.2016r. Radosław R. ukradł rower Mariana K. o wartości 500zł z piwnicy.

Radosław i Marian mieszkają przy ul. Mikołaja 6 we Wrocławiu.

Marian K. 13.01.2016r. Zgłosił ten fakt znajomemu prokuratorowi.

Kradzież to przestępstwo z art. 279 § 1 k.k.
Minimalne wynagrodzenie w 2016r. wynosi 1850 zł.

Postępowanie sprawdzające

Nieformalne czynności podejmowane przez organy postępowania, przed jego formalnym wszczęciem. W toku postępowania sprawdzającego nie podejmuje się co do zasady czynności procesowych.

Art. 307. § 1. Jeżeli zachodzi potrzeba, można (...)zażądać uzupełnienia w wyznaczonym terminie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie lub **dokonać sprawdzenia faktów w tym zakresie.** W tym wypadku postanowienie o wszczęciu śledztwa albo o odmowie wszczęcia należy wydać najpóźniej w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia.

Jeśli organ uzna podejrzenie popełnienia przestępstwa za uzasadnione, wyda postanowienie o wszczęciu dochodzenia lub śledztwa.

Jeśli uzna je za nieuzasadnione, albo ujawnią się inne okoliczności wyłączające możliwość wszczęcia postępowania, organ wyda postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.

Jeśli okoliczności wyłączające możliwość prowadzenia postępowania ujawnia się już po jego wszczęciu, należy wydać postanowienie o umorzeniu postępowania.

Postanowienie o odmowie i o umorzeniu postępowania przygotowawczego są zaskarżalne.

Jeśli okoliczności ujawnią się w toku postępowania sądowego po otwarciu przewodu sądowego, sąd umorzy postępowanie wyrokiem.

POSTĘPOWANIE W NIEZBEDNYM ZAKRESIE

Art. 308.[postępowanie w niezbędnym zakresie] § 1. W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach **niecierpiących zwłoki**, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie **czynności procesowe**, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Po dokonaniu tych czynności, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, prowadzący postępowanie przekazuje sprawę niezwłocznie prokuratorowi.

jeśli postępowanie w niezbędnym zakresie nie dostarczy podstaw do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego, umarza się takie postępowanie jeszcze przed jego wszczęciem

ZASKARŻANIE

Art. 425. § 1. Od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przysługuje środek odwoławczy stronom oraz innym osobom wskazanym w przepisach ustawy.

ZASKARŻANIE

Na postanowienie o ODMOWIE WSZCZĘCIA służy zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy :

- ▶ – pokrzywdzonemu,
- ▶ – instytucji samorządowej, państwowej lub społecznej która złożyła zawiadomienie o przestępstwie
- ▶ – osobie wymienionej w [art. 305 § 4 k.p.k.](#), jeżeli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

Na postanowienie o UMORZENIU POSTĘPOWANIA zażalenie służy:

- 1) Stronom – pokrzywdzonemu i podejrzanemu
- 2) instytucji samorządowej, państwowej która złożyła zawiadomienie o przestępstwie
- 3) osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228–231, art. 233, art. 235, art. 236, art. 245, art. 270–277, art. 278–294 lub w art. 296–306 Kodeksu karnego, jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia, a wskutek tego przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

ZAŻALENIE

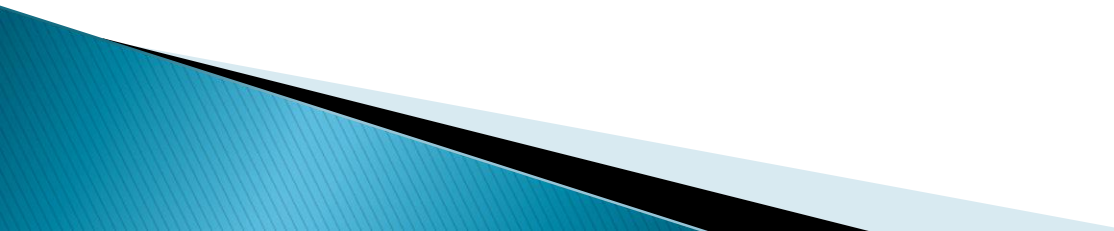
Art. 427. § 1. Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, sformułować zarzuty stawiane rozstrzygnięciu lub ustaleniu, a także podać, czego się domaga.

§ 2. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, powinien ponadto zawierać uzasadnienie.

Po 1 kwietnia 2016r.

§ 1. Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, a także podać, czego się domaga.

§ 2. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, powinien ponadto zawierać wskazanie zarzutów stawianych rozstrzygnięciu oraz uzasadnienie

- ▶ Zażalenie na postanowienie wnosi się za pośrednictwem prokuratora, który wydał postanowienie.
 - ▶ Termin do wniesienia zażalenia wynosi 7 dni od daty doręczenia odpisu postanowienia i jest zawity.
 - ▶ Zażalenie wniesione po upływie tego terminu jest bezskuteczne (art. 122 § 1 i 2 i art. 460 k.p.k.).
-

Uprawnionym do złożenia zażalenia
przysługuje prawo przejrzania akt sprawy (art.
306 § 1 b k.p.k.).

Podjęcie na nowo postępowania –W SPRAWIE

Art. 327. Umorzone postępowanie/którego wszczęcia odmówiono może być podjęte na nowo na mocy postanowienia prokuratora

- ▶ w każdym czasie ,
- ▶ jeżeli nie będzie się toczyć przeciw osobie, która w poprzednim postępowaniu występowała w charakterze podejrzanego.

Podjęcie na nowo postępowania –PRZECIWKO OSOBIE

umorzone postępowanie przygotowawcze wznawia się , na mocy postanowienia prokuratora nadrzędnego nad tym, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu

- ▶ przeciwko osobie, która występowała w charakterze podejrzanego,
- ▶ tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nie znane w poprzednim postępowaniu albo gdy zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3.

Po wniesieniu aktu oskarżenia sąd umarza postępowanie, jeżeli stwierdzi, że postępowanie przygotowawcze wznowiono mimo braku podstaw.

Art. 328. Prokurator Generalny może uchylić prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego

- ▶ w stosunku do osoby, która występowała w charakterze podejrzanego,
- ▶ jeżeli stwierdzi, że umorzenie postępowania było niezasadne (nie dotyczy to wypadku, w którym sąd utrzymał w mocy postanowienie o umorzeniu)
- ▶ po upływie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu Prokurator Generalny może uchylić lub zmienić postanowienie albo jego uzasadnienie jedynie **na korzyść** podejrzanego.

Po 1 kwietnia 2016r. :

§ 2. Po upływie roku od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu, Prokurator Generalny może uchylić lub zmienić postanowienie albo jego uzasadnienie jedynie na korzyść podejrzanego.

SUBSYDIARNY AKT OSKARŻENIA

Co do zasady uprawnionym do wniesienia aktu oskarżenia jest oskarżyciel publiczny

Ustawa dopuszcza jednak sytuację, kiedy akt oskarżenia zostanie wniesiony przez osobę uprawnioną – pokrzywdzonego, który wcześniej wykorzystał uprawnienia do złożenia zażalenia na umorzenie lub odmowę wszczęcia postępowania przygotowawczego, a sąd przychylił się do jego zażalenia

- ▶ Sąd może utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie lub uchylić je i przekazać sprawę prokuratorowi celem wyjaśnienia wskazanych okoliczności bądź przeprowadzenia wskazanych czynności (art. 330 § 1 k.p.k.).

Jeżeli prokurator nadal nie znajdzie podstaw do wniesienia aktu oskarżenia wyda ponownie postanowienie o odmowie wszczęcia/umorzeniu śledztwa, pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 k.p.k.

(tj. prawo do złożenia zażalenia, które zostało uwzględnione przez sąd) może wnieść akt oskarżenia do sądu w terminie miesiąca od daty doręczenia odpisu postanowienia, które jest równoznaczne z zawiadomieniem o postanowieniu w rozumieniu art. 55 § 1 k.p.k. (art. 330 § 2 k.p.k., art. 55 § 1 k.p.k.).

Akt oskarżenia powinien spełniać wymogi określone w art. 55 § 1 i 2 k.p.k..

Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania (art. 55 § 3 k.p.k.).

PRZEDSTAWIENIE ZARZUTÓW

Instytucję przedstawienia zarzutów reguluje art. 313 k.pk.

Czynność ta obejmuje :

- ▶ wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów,
- ▶ niezwłoczne ogłoszenie tego postanowienia podejrzanemu,
- ▶ przesłuchanie podejrzanego na okoliczność zarzutów zawartych w postanowieniu
- ▶ pouczenie go o przysługujących mu uprawnieniach
- ▶ w razie żądania podejrzanego – podanie mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenie uzasadnienia na piśmie.

Skutkiem wydania postanowienie o przedstawieniu zarzutów jest przejście postępowania przygotowawczego z fazy *in rem* do fazy *in personam*.

Na wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów składają się 3 elementy :

- ▶ sporządzenie postanowienia
- ▶ Ogłoszenie podejrzanemu
- ▶ Odebranie wyjaśnień.

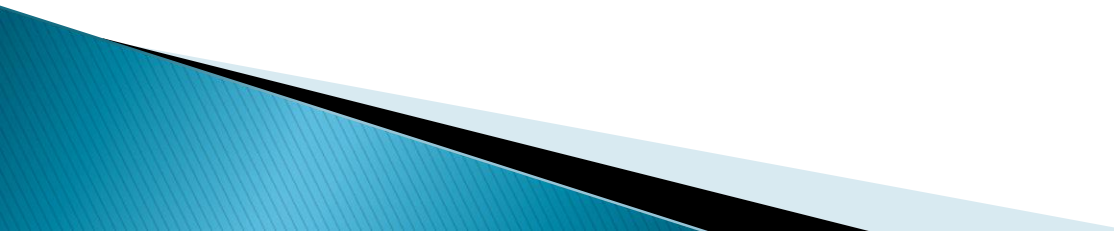
Tylko w razie wykonania wszystkich trzech elementów możemy mówić że zarzut został przedstawiony.

Co to znaczy wydać:

decyzja jest wydana, gdy jest ona sporządzona, opieczętowana i podpisana, ale ważny jest też dla większości element uzewnętrznienia tej decyzji.

Nieuzewnętrznienie otwiera możliwość zmiany, dlatego decyzja nieuzewnętrzniona nie jest uważana za wydaną. Jeśli np. postanowienie nie zostało uzewnętrznione – to jest ciągle projekt.

Skutki przedstawienia zarzutów

1. Wpływ na przedawnienie (do dnia 2 marca 2016r.)
 2. Zabezpieczenia majątkowe – możliwość stosowania
 3. Środki zapobiegawcze – możliwość stosowania
-

Przedawnienie karaności

Art. 101. § 1. Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 30 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa,
- 20 – gdy czyn stanowi inną zbrodnię,
- 15 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat,
- 10 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata,
- 5 – gdy chodzi o pozostałe występkę.

Dlaczego od 2 marca 2016r.

Przedstawienie zarzutów nie ma wpływu na termin przedawnienia ?

Stan prawny: 2015.07.01 – 2016.03.01

Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553

Art. 102 Jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101 k.k., wszczęto postępowanie przeciwko osobie, karalność popełnionego przez nią przestępstwa przedawnia się z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

- postawienie zarzutu, które oznacza przejście postępowania przygotowawczego z fazy in rem w fazę in personam (z postępowania w sprawie w postępowanie przeciwko osobie) powodowało wydłużenie terminu przedawnienia karalności przestępstwa o 5 lat, co do wszystkich przestępstw
- organ musiał wykonać wysiłek aby znaleźć takiego potencjalnego sprawcę, który spełnia warunki postawienia mu zarzutu

Obecny stan prawny od 2016.03.02 Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553

Art. 102 Jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101, wszczęto postępowanie, karalność przestępstw określonych w art. 101 § 1 ustaje z upływem 10 lat, a w pozostałych wypadkach – z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

- brak warunku skierowania postępowania przeciwko osobie, aby doszło do przedłużenia terminu karalności przestępstwa (organ jeszcze nie wie, kto jest potencjalnym sprawcą, ale sprawcy termin już się wydłuża)
- wydłużenie terminu, o który pierwotny termin się wydłuża do 10 lat, 5 lat dla przestępstw prywatnoskargowych

uzasadnione podejrzenie w odniesieniu do konkretnej osoby

W orzecznictwie wyrażono pogląd, że oznacza ono wyższy stopień podejrzenia tak co do faktu popełnienia przestępstwa, jak i co do osoby sprawcy. Nie chodzi zatem o ustalenie, że określona osoba popełniła przestępstwo, lecz o to, że zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo tego faktu.

(uchw. SN z 23.2.2006 r., SNO 3/06 niepubl.).

ELEMENTY DECYZJI O PRZEDSTAWIENIU ZARZUTÓW

- DECYZJA TA MA FORMĘ POSTANOWIENIA

Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera:

- ▶ wskazanie podejrzanego,
- ▶ dokładne określenie zarzucanego mu czynu ,
- ▶ wskazanie jego kwalifikacji prawnej .
- ▶ wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 pkt 4 Kodeksu karnego skarbowego
- ▶ Organ prowadzący postępowanie nie jest jednak związany opisem czynu i jego kwalifikacją prawną, przyjętymi w postanowieniu o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia
- ▶ W doktrynie wskazuje się, iż bardzo ważne jest **dokładne określenie czynu**, ponieważ kolejne czynności śledztwa lub dochodzenia będą dotyczyły tego czynu i w stosunku do danej osoby nie może toczyć się postępowanie o inne czyny niż wskazane w postanowieniu. Dokładne określenie czynu to wskazanie miejsca, czasu, sposobu działania lub zaniechania sprawcy (*por. P. Hofmański(w)„KPK. Komentarz, t. II, s. 128).*

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r.

O tym, czy postępowanie przygotowawcze toczy się *in rem* czy *in personam*, nie decyduje ujawnienie hipotetycznie podejrzanego, lecz dostateczne podstawy faktyczne i prawne do przedstawienia mu zarzutów albo przesłuchania w charakterze podejrzanego. W omawianej sprawie istniały pełne podstawy, aby policjanta Piotra Ś. – jak trafnie podniósł Sąd Najwyższy – „usytuować w procesowym charakterze podejrzanego”. Zaniechanie tego było naruszeniem praw gwarancyjnych sprawcy, co uwidoczniło się po umorzeniu postępowania poprzez podjęcie go na nowo. Należy zgodzić się z Sądem Najwyższym, że organ procesowy nie może – kosztem praw gwarancyjnych określonej osoby – uzyskać swoistego ułatwienia w postaci możliwości podjęcia w każdym czasie na nowo, na podstawie art. 327 § 1 k.p.k., umorzonego wcześniej postępowania karnego. R. Kmiecik, *op. cit.*, s. 83. (..)

uchwała SN z 26.4.2007 r., [I KZP 4/07](#), OSNKW 2007, Nr 6, poz. 45
Względy gwarancyjne nakazują również nadanie uczestnikowi postępowania **pozycji w procesie odpowiadającej rzeczywistym ustaleniom**, co oznacza zakaz przesłuchania w charakterze świadka osoby, co do której istnieje uzasadnione dostatecznie podejrzenie, że dopuściła się ona przestępstwa. "Nie jest to kwestia pozostawiona swobodnej decyzji organu ścigania i nie sprowadza się do nieznacznego naruszenia prawa. Współczesne rozwiązania procesowe (...) nie akceptują już subiektywnego podejścia organu ścigania, jako kryterium wszczęcia postępowania *in personam*"

W konsekwencji osoba, która została przesłuchana w charakterze świadka wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 KPK nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego, nie ponosi odpowiedzialności karnej na podstawie [art. 233 § 1 KK](#) (uchw. SN z 26.4.2007 r., [I KZP 4/07](#), OSNKW 2007, Nr 6, poz. 45; post. SN z 4.6.2007 r., [V KK 108/06](#), KZS 2007, Nr 12, poz. 27).

Obowiązek pouczenia

Przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć podejrzanego o jego uprawnieniach.

Pouczenie należy wręczyć podejrzanemu **na piśmie.**

podejrzany otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem

Zakres obowiązku pouczenia

Należy pouczyć o prawie:

- ▶ do składania wyjaśnień,
- ▶ do odmowy składania wyjaśnień
- ▶ do odmowy odpowiedzi na pytania,
- ▶ do informacji o treści zarzutów i ich zmianach,
- ▶ składania wniosków o dokonanie czynności post. przyg. ,
- ▶ do korzystania z pomocy obrońcy, w tym do wystąpienia o obrońcę z urzędu w wypadku określonym w [art. 78](#),
- ▶ do końcowego zapoznania się z materiałami postępowania przygotowawczego

Należy pouczyć też o uprawnieniach określonych w [art. 23a § 1](#), [art. 72 § 1](#) (tłumacz), [art. 301](#), [art. 335](#), [art. 338a](#) i [art. 387](#) oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w [art. 74](#), [art. 75](#) (obowiązek stawiennictwa), [art. 133 § 2](#), [art. 138](#) i [art. 139](#), a także o treści przepisów [art. 59a](#) i [art. 60a](#) Kodeksu karnego.

Art. 301. Na żądanie podejrzanego należy przesłuchać go z udziałem ustanowionego obrońcy. Niestawiennictwo obrońcy nie tamuje przesłuchania

.....
(oznaczenie prokuratury)

Sygn. akt

POSTANOWIENIE
o przedstawieniu zarzutów – o uzupełnieniu
– o zmianie postanowienia o przedstawieniu zarzutów *)

Dnia

.....
(imię, nazwisko i stanowisko)

Prokuratury w

uwzględniając dane zebrane w sprawie – przeciwko *)

na podstawie art. 313 § 1 i 2 k.p.k., art. 314 k.p.k. *)

p o s t a n o w i ł

przedstawić zarzut(y)

(imię i nazwisko podejrzanego)

.....
tj. o przestępstwo(a) określone w art.

(podpis prokuratora)

Treść postanowienia ogłoszono mi w dniu oraz pouczone

o prawie żądania – do czasu zawiadomienia mnie o terminie zapoznania z materiałami śledztwa – dochodzenia *) – podania ustnie podstaw zarzutu(ów), a także sporządzenia uzasadnienia postanowienia na piśmie (art. 313 § 3 k.p.k.).

W związku z tym zgłaszam – nie zgłaszam*) takie(go) żądanie(a).

.....
(podpis podejrzanego)

Postanowienie z uzasadnieniem doręczono:

.....
podejrzanemu*) dnia

jego obrońcy *) dnia

Uzasadnienie znajduje się na karcie akt sprawy.

(podpis prokuratora)

Załączanie: Na podstawie art. 21 § 2 k.p.k. o wszczęciu postępowania przeciwko wymienionemu podejrzanemu zawiadomić

PODEJRZANY – OBOWIĄZKI

Art. 74. § 1. Oskarżony (PODEJRZANY) nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

podejrzany obowiązany poddać się:

1) oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała;

wolno także w szczególności od oskarżonego pobrać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom,

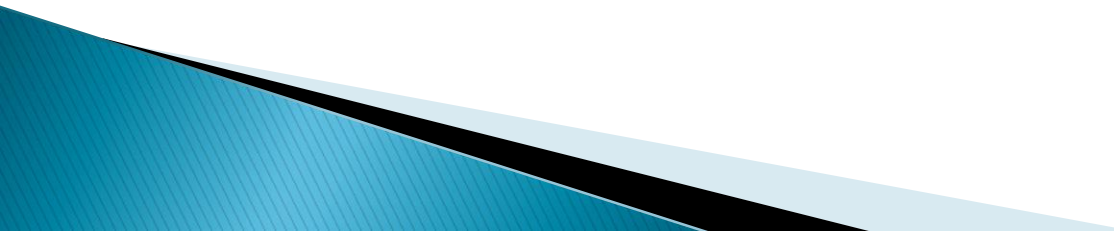
2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na jego ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że dokonywane są przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia z zachowaniem wskazań wiedzy lekarskiej i nie zagrażają zdrowiu oskarżonego, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest nieodzowne; w szczególności oskarżony jest obowiązany przy zachowaniu tych warunków poddać się pobraniu krwi, włosów lub wydzielin organizmu, z zastrzeżeniem pkt 3,

3) pobraniu przez funkcjonariusza Policji wymazu ze śluzówki policzków, jeżeli jest to nieodzowne i nie zachodzi obawa, że zagrażałoby to zdrowiu oskarżonego lub innych osób.

Podejrzanego

I. wzywa się do poddania się obowiązkom

II. W razie **odmowy** poddania się tym obowiązkom można:

- **zatrzymać i przymusowo doprowadzić,**
 - **stosować wobec nich siłę fizyczną lub środki techniczne służące obezwładnieniu, w zakresie niezbędnym do wykonania danej czynności.**
-

W STOSUNKU DO OSOBY PODEJRZANEJ (przed przedstawieniem zarzutów):

WOLNO JĄ PODDAĆ:

1) oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała (w szczególności od oskarżonego pobrać odciski, fotografować go oraz okazać w celach rozpoznawczych innym osobom)

2) pobrać krew, włosy, wymaz ze śluzówki policzków lub inne wydzieliny organizmu

– W razie odmowy postępowanie analogiczne jak co do podejrzanego

ZATRZYMANIE

Art. 243. § 1. Każdy ma prawo ująć osobę

- ▶ **na gorącym uczynku przestępstwa lub**
 - ▶ **w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa,**
- Jeżeli**

-zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub

-nie można ustalić jej tożsamości.

Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

Art. 244. § 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje

uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a
zachodzi obawa :

- ▶ ucieczki lub
- ▶ ukrycia się tej osoby albo
- ▶ zatarcia śladów przestępstwa bądź też
- ▶ nie można ustalić jej tożsamości albo
- ▶ istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednio z nimi rozmowę;

w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny

ZAŻALENIE NA ZATRZYMANIE

Zatrzymanemu przysługuje **zażalenie do sądu**. W zażaleniu zatrzymany może się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jego zatrzymania.

Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

W razie uznania bezzasadności lub nielegalności zatrzymania sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

POROZUMIEWANIE SIĘ Z OBROŃCĄ

w postępowaniu sądowym

tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą **podczas nieobecności innych osób** oraz korespondencyjnie.

W postępowaniu przygotowawczym

Za zezwoleniem prokuratora, z możliwością zastrzeżenia

–prokurator, udzielając zezwolenia na porozumiewanie się, może zastrzec w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona.

–jeżeli wymaga tego **dobro postępowania przygotowawczego**, prokurator, w **szczególnie uzasadnionych wypadkach**, może również zastrzec kontrolę korespondencji podejrzanego z obrońcą.

Zastrzeżenia, co do korespondencji i porozumiewania się z obrońcą nie mogą być utrzymywane ani dokonane po upływie 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania podejrzanego.

Podejrzany jest nie tylko podmiotem odpowiedzialności karnej ale również osobowym źródłem dowodowym.

Pochodzącym od niego środkiem dowodowym są WYJAŚNIENIA

NEMO TENETUR

- Wolność od samooskarżania, czyli brak obowiązku dostarczania dowodów na własną niekorzyść

Art. 74. § 1. Oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

ODMOWA SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ

Art. 175. § 1. Oskarżony (podejrzany) ma prawo składać wyjaśnienia; może jednak **bez podania powodów** odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania lub odmówić składania wyjaśnień. O prawie tym należy go pouczyć.

§ 2. Obecny przy czynnościach dowodowych oskarżony ma prawo składać wyjaśnienia co do każdego dowodu.

WYJAŚNIENIA NA PIŚMIE

Art. 176. § 1. W postępowaniu przygotowawczym oskarżonemu należy, na jego żądanie lub jego obrońcy, umożliwić w toku przesłuchania złożenie wyjaśnień na piśmie. Przesłuchujący podejmie w tym wypadku środki zapobiegające porozumieniu się oskarżonego z innymi osobami w czasie spisywania wyjaśnień.

§ 2. Przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na złożenie przez oskarżonego wyjaśnień na piśmie.

Prawo do kłamstwa?

Art. 233. § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie.

§ 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

III KK 348/14 – wyrok SN – Izba Karna z dnia 21-11-2014

Przesłuchanie oskarżonego w charakterze świadka następuje z oczywistym naruszeniem art. 313 § 1 KPK, jeżeli już wcześniej prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze w sprawie był wiadomy dowód, który w sposób dostateczny uzasadniał podejrzenie, że oskarżony popełnił czyn objęty tym postępowaniem. Winien był on zatem niezwłocznie sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłosić je oskarżonemu i przesłuchać go już w charakterze podejrzanego.

Wadliwe postępowanie organu procesowego w tym zakresie pozbawia podejrzanego podczas tego przesłuchania gwarancji procesowych przysługujących podejrzanemu wynikających z art. 74 § 1 KPK i art. 175 § 1 KPK, które wprowadzają tzw. pozaustawowy kontratyp.

Oskarżony (podejrzany) nigdy nie odpowiada bowiem za występki fałszywych zeznań z art. 233 § 1 KK.

To wyłączenie bezprawności dotyczy również każdych zeznań złożonych w toku przesłuchania w charakterze świadka dotyczących jego zachowania stanowiącego przestępstwo, co jest realizacją prawa do obrony.

- ▶ II AKa 159/15 – wyrok SA Warszawa z dnia 08-07-2015

Oskarżony w procesie karnym nie ma obowiązku dowodzenia swojej niewinności, a w ramach przysługującego prawa do obrony podejrzany może on również odmówić (bez podania powodów) odpowiedzi na poszczególne pytania oraz odmówić składania wyjaśnień.

Niemniej w sytuacji, gdy zdecydował się składać wyjaśnienia to podlegają one takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód.

Równocześnie brak obowiązku mówienia prawdy przez oskarżonego (podejznanego) nie jest jednak równoznaczne z uprawnieniem do podawania nieprawdy.

II AKa 38/15 – wyrok SA Łódź z dnia 22-04-2015

Fakt zaprzeczania sprawstwu, czy też kwestionowanie innych istotnych okoliczności popełnienia czynu, nie może być traktowane jako okoliczność obciążająca, albowiem jest to ustawowo gwarantowane uprawnienie oskarżonego.

SKŁADANIE FAŁSZYWYCH ZEZNAŃ JEST PRZESTĘPSTWEM PO 1 KWIETNIA

Art. 233. § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 1a. Odpowiedzialności określonej w § 1 podlega ten, kto składa fałszywe zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

§ 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie.

§ 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

§ 3. Nie podlega karze za czyn określony w § 1a, kto składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania

Uprawnienia podejrzanego

1. Obecność przy czynnościach dowodowych oskarżony ma prawo składać wyjaśnienia co do każdego dowodu.

2. Prawo do korzystania z pomocy obrońcy

3. Może składać **wnioski o dokonanie czynności śledztwa.**

Stronie, która złożyła wniosek, oraz jej obrońcy lub pełnomocnikowi nie można odmówić wzięcia udziału w czynności, jeżeli tego żądają.

4. Strony należy także na żądanie dopuścić do udziału w innych czynnościach śledztwa.

W szczególnie uzasadnionym wypadku prokurator może postanowieniem odmówić dopuszczenia do udziału w czynności ze względu na ważny interes śledztwa albo odmówić sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności, gdy spowodowałoby to poważne trudności.

5. Prawo do końcowego zapoznania się z materiałami postępowania (na wniosek)

6. W terminie 3 dni od dnia zapoznania się z materiałami postępowania strony, obrońcy lub pełnomocnicy mogą składać wnioski dowodowe, a także wnioski o uzupełnienie materiału dowodowego, który ma być przekazany sądowi wraz z aktem oskarżenia, o określone dokumenty zawarte w aktach sprawy

Pokrzywdzony

Strona postępowania przygotowawczego z mocy prawa –

- ▶ może składać wnioski o przeprowadzenie czynności postępowania przygotowawczego i być przy nich obecny,
- ▶ może korzystać z pomocy pełnomocnika,
- ▶ Może zapoznawać się z aktami celem złożenia zażalenia,
- ▶ ma prawo do złożenia zażalenia na umorzenie lub odmowę wszczęcia,
- ▶ ma prawo do końcowego zapoznania się z materiałami
- ▶ Ma prawo wnioskowania o uzupełnienie śledztwa

KOŃCOWE ZAPOZNANIE SIĘ Z MATERIAŁAMI POSTĘPOWANIA

Zaznajamia się podejrzany, nie „prokurator go zaznajamia”.
Czynność zapoznawania się to indywidualna czynność .

Dwie formy zapoznawania pokrzywdzonych:

- ▶ „klasyczna” z par. 1: w stosunku do pokrzywdzonych określonych przez prokuratora, kryterium „konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania”, z tej czynności sporządzany jest protokół,
- ▶ odformalizowana: wobec pozostałych, różnica sprowadza się do dokumentowania czynności (zamiast protokołu – adnotacja w aktach sprawy,

W ciągu 3 dni można składać wnioski dowodowe oraz o uzupełnienie materiałów, które zostaną przekazane sądowi – wnioski dowodowe nie wiążą prokuratora, a w razie ich nieuwzględnienia prokurator przekazuje je sądowi, który rozstrzyga w jego przedmiocie wniosku przed ROZPRAWĄ

Akt oskarżenia

W ciągu 14 dni (7 dni jeśli podejrzany jest tymczasowo aresztowany) od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i wnosi go do sądu albo sam wydaje postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu albo o uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia.

- Termin ma charakter instrukcyjny

Akt oskarżenia powinien także zawierać wykaz dowodów, o których przeprowadzenie podczas rozprawy głównej oskarżyciel wnosi

PRZESŁANKI PROCESOWE (ART. 17 KPK)

PRZESŁANKI PROCESOWE (ART. 17 KPK)

Okoliczności warunkujące dopuszczalność wszczęcia i prowadzenia procesu, aż do prawomocnego rozstrzygnięcia.

Przesłanki procesowe to określone stany prawne i faktyczne, z którymi prawo karne procesowe łączy dopuszczalność albo niedopuszczalność postępowania.

Określone w art. 17 k.p.k. przesłanki procesowe przesądzają, kiedy prowadzenie postępowania karnego jest dopuszczalne, a kiedy taka możliwość jest wyłączona.

Przesłanki procesowe badane są na każdym etapie postępowania.

PRZESŁANKI PROCESOWE

Sformułowany w art. 17 § 1 k.p.k. katalog przesłanek procesowych ujmuje je od strony negatywnej.

Wystąpienie którejkolwiek z nich powoduje prawną niedopuszczalność postępowania, którego w takiej sytuacji nie wszczyna się, stwierdzenie zaś choćby jednej z nich w toczącym się postępowaniu powoduje prawną niedopuszczalność jego kontynuacji i w związku z tym konieczność jego umorzenia.

Każda przesłanka negatywna zawiera w sobie pozytywną (a contrario).

Warunkiem wszczęcia i prowadzenia postępowania jest wystąpienie wszystkich przesłanek pozytywnych i brak jakiegokolwiek przesłanki negatywnej.

ART. 17

- ▶ **Art. 17. § 1.** Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:
- ▶ 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
- ▶ 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
- ▶ 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
- ▶ 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
- ▶ 5) oskarżony zmarł,
- ▶ 6) nastąpiło przedawnienie karalności,
- ▶ 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
- ▶ 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych,
- ▶ 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela,
- ▶ 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- ▶ 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.

Przesłanki:

1. MATERIALNE

decydują nie tylko o dopuszczalności postępowania, ale jednocześnie stanowią warunki odpowiedzialności karnej określone przepisami prawa karnego materialnego art. 17 § 1 pkt 1–4 i 6 k.p.k

1. FORMALNE

warunkują jedynie sam proces, nie przesądzają kwestii odpowiedzialności karnej

Pkt. 5,7–11

BRAK FAKTYCZNYCH PODSTAW OSKARŻENIA

- ▶ art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.
 - czynu nie popełniono
 - brak jest danych dostatecznie uzasadniających jego popełnienie

BRAK FAKTYCZNYCH PODSTAW OSKARŻENIA

Spośród negatywnych przesłanek procesowych wymienionych w przepisie art. 17 § 1 k.p.k., ta określona w punkcie pierwszym jest najdalej idąca i wywołuje skutki najbardziej dla oskarżonego korzystne.

Brak faktycznych podstaw oskarżenia powoduje niedopuszczalność wszczęcia postępowania przygotowawczego, albowiem stosownie do art. 303 k.p.k., postępowanie to wszczyna się wówczas, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa.

Umorzenie postępowania z powodu braku faktycznych podstaw oskarżenia może nastąpić nie tylko w fazie postępowania przygotowawczego, ale także po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu, w wypadku oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.).

Stwierdzenie braku faktycznej postawy procesu już po rozpoczęciu przewodu sądowego stosownie do art. 414 § 1 k.p.k. powoduje uniewinnienie oskarżonego.

CZYNU NIE POPEŁNIONO

W art. 17 § 1 pkt 1 ujęta została **przesłanka materialnoprawna**. Użyty w pkt 1 zwrot "czynu nie popełniono" należy rozumieć zarówno w tym sensie, że dane zdarzenie w ogóle nie miało miejsca, jak i że czynu nie popełniła dana osoba.

- ▶ **brak zdarzenia** – zdarzenie nie zaistniało
- ▶ **Zdarzenie nie było zachowaniem się człowieka**
- ▶ **brak elementów czynu w zdarzeniu** (zachowania się człowieka – zdarzenie zaistniało, ale nie jest czynem w rozumieniu karno-materialnej definicji czynu jako psychicznie kierowanej aktywności woli człowieka w postaci albo kompleksu ruchów fizycznych, albo zahamowanych ruchów zewnętrznych
- ▶ **wykazanie niepopełnienia czynu przez podejrzanego (oskarżonego)**, nie popełnił on bowiem czynu.

"czynami są tylko takie zachowania się, które charakteryzują się elementami pozwalającymi, zgodnie z ukształtowanym przez nasz rozwój społeczno-kulturalny systemem wartości, oprzeć odpowiedzialność karną na tym skrawku rzeczywistości, jakim jest zachowanie się człowieka"

(por. A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna, Komentarz, t. I, Kraków 2004, s. 30).

Oczywiste jest, że czynem mogą być tylko uzewnętrznione zachowania człowieka, co wyraża się w prawie karnym materialnym zasadą zakazu karania tylko za zamiar.

BRAK DANYCH

Wyrażenie "braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa" oznacza **brak dowodów, że popełniono czyn przestępny w ogóle, co jednocześnie nie wyklucza jego zaistnienia.**

nie chodzi tu o pozytywne ustalenie braku czynu, ale o brak dostatecznych danych do przyjęcia zaistnienia czynu (lub sprawstwa określonej osoby).

BRAK PRZESTĘNOŚCI CZYNU

Regulacja § 1 pkt 2 zawiera drugą negatywną przesłankę procesową, odwołującą się do okoliczności, z których wynika, że

- "czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego" albo
- "ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa".

CZYN NIE ZAWIERA ZNAMION

czyn wprawdzie zaistniał, ale brak jest w nim znamion pozwalających na stwierdzenie, że mamy do czynienia z czynem zabronionym

Przesłanka braku znamion czynu zabronionego wymaga od organu procesowego niebudzącej wątpliwości oceny prawnej, że zachowanie sprawcy nie wyczerpuje ustawowych znamion danego typu czynu zabronionego, albo z innego powodu nie stanowi ono przestępstwa.

ZNAMIONA

W każdym typie przestępstwa można wyróżnić 4 stałe grupy znamion, które konstytuują jego byt:

- **Znamiona przedmiotu** (dobro prawne na które skierowany jest atak, bądź to które jest nim zagrożone),
- **Znamiona strony przedmiotowej** (znanie czasownikowe, skutek, związek przyczynowy, okoliczności modalne, przedmiot czynności wykonawczej),
- **Znamiona podmiotu** (sprawca – w ujęciu powszechnym lub indywidualnym),
- **Znamiona strony podmiotowej** (umyślność, nieumyślność, kombinacja strony podmiotowej – umyślności z nieumyślnością, cel, motywacja sprawcy)

NP.

brak uporczywości przy niepłaceniu alimentów, zabór przedmiotu bez znamion jego przywłaszczenia, osoba przyjmująca korzyść majątkową nie jest osobą pełniącą funkcję publiczną, wypadek drogowy nie został spowodowany w wyniku naruszenia zasad bezpieczeństwa.

CZYN PRZEPOŁOWIONY

1. Ustawa z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw / Dz. U. z 2013 roku, poz. 1247
 2. Skreślono art. 178 a par. 2 k.k, – obecnie jest to wykroczenie z art. 87 par.1 a kodeksu wykroczeń
 3. Wykroczeniami przeciwko mieniu są czyny, których wartość nie przekracza $\frac{1}{4}$ minimalnego wynagrodzenia za pracę. W 2013 roku była to kwota 1.600 złotych, zaś od stycznia 2014 roku kwota 1680 złotych. Od stycznia 2015 r. to kwota 1750 zł, a od stycznia 2016 r. – 1850 zł. Obecnie wykroczeniem jest więc czyn, którego wartość nie przekracza 462, 50 złotych. W konsekwencji występками przeciwko mieniu są czyny, których wartość przekracza 462, 50 złotych.
- W przypadku nieprzekroczenia granicy $\frac{1}{4}$ czyn stanowi wykroczenie, więc postępowanie o przestępstwo musi zostać umorzone

SPRAWCA NIE POPEŁNIA PRZESTĘPSTWA

1. KONTRATYPY
2. OKOLICZNOŚCI WYŁĄCZAJACE WINĘ

Wymóg uznania przez ustawę, że sprawca nie popełnia przestępstwa, to sytuacje określone przede wszystkim w rozdziale III k.k., a więc obrona konieczna (art. 25), stan wyższej konieczności (art. 26), ryzyko nowatorskie – eksperyment (art. 27), błąd (art. 28–30) i niepoczytalność (art. 31), ale też wynikające z innych norm prawa materialnego (np. art. 141 § 3, art. 213 i 240 § 2 k.k.). W orzecznictwie SN wskazuje się jednak, iż do przesłanki "niepopełnienia przestępstwa" włączyć też należy całkowity brak społecznej szkodliwości czynu, wywodząc to a fortiori z treści art. 1 § 2 k.k. (zob. wyrok SN z dnia 25 stycznia 2000 r., WKN 45/99, OSNKW 2000, nr 5–6, poz. 47).

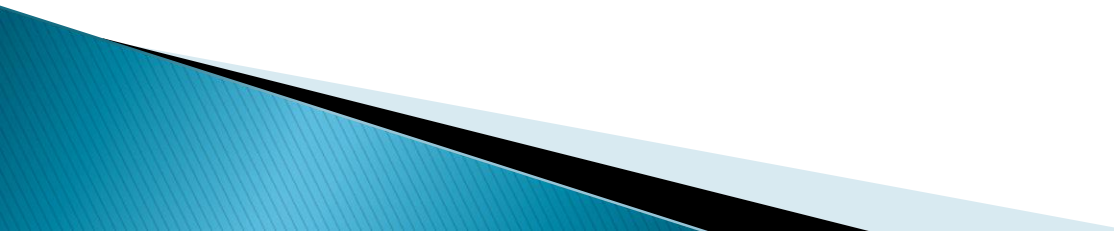
ZNIKOMA SPOŁECZNA SZKODLIWOŚĆ

w myśl art. 1 § 2 k.k. nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

Ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego następuje przez pryzmat kryteriów określonych w art. 115 § 2 KK

§ 2. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę

- rodzaj i charakter naruszonego dobra,
- rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody,
- sposób i okoliczności popełnienia czynu,
- wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również
- postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu należy mieć na uwadze okoliczności podane w art. 115 § 2 k.k..

Badana jest strona podmiotowa i przedmiotowa czynu. Zazwyczaj prawidłowa ocena strony podmiotowej jest możliwa po wykonaniu stosownych czynności procesowych ze sprawcą. Nie wpływają na stopień społecznej szkodliwości czynu okoliczności, które związane są z osobą sprawcy. W szczególności nie wpływa na tę ocenę poprzednia karalność sprawcy, dobra lub zła opinia o nim.

NIEPODLEGANIE KARZE

- GDY USTAWA STANOWI, ZE SPRAWCA NIE PODLEGA KARZE

ustawodawca uznaje, że z uwagi na popełnienie czynu zabronionego z wypełnieniem wszystkich jego znamion sprawca nie może być uniewinniony, co może wiązać się bądź to z odstępniem od czynu lub zapobieżeniem jego skutkowi (np. art. 15 § 1, art. 17, 22 § 2, art. 131 § 1, art. 252 § 4 k.k.), bądź też z czynnym żalem po nim (np. art. 169 § 1, art. 220 § 3, art. 259, 296 § 5, art. 297 § 3, art. 299 § 8 k.k. czy art. 16 k.k.s.) albo innymi okolicznościami (np. art. 233 § 3, art. 236 § 2, art. 239 § 2, art. 240 § 3 k.k. czy art. 9 u.ś.k.)

NIEPODLEGANIE KARZE

Niepodleganie sprawcy karze związane jest ze szczególnymi okolicznościami towarzyszącymi popełnieniu czynu. Wyrazem tego są przepisy dotyczące **dobrowolnego odstąpienia od przygotowania** (art. 17 § 1 KK) albo **dobrowolnego zapobieżenia popełnieniu czynu przez współsprawcę** (art. 23 § 1 KK), **niekaralności sprawcy poplecznictwa, który ukrywa osobę najbliższą** (art. 239 § 2 KK), czy sprawcy przestępstwa składania fałszywych zeznań, który dopuścił się go, nie wiedząc o przysługującym mu prawie do odmowy zeznań z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną (art. 233 § 3 KK), **niekaralności sprawcy który zawiadomił o przestępstwie i ujawnił wszystkie istotne okoliczności** (art. 229 § 6, art. 230a § 3; art. 296a § 5; art. 296b § 4; art. 299 § 8 KK), bądź **dobrowolnie naprawił w całości wyrządzoną szkodę** (art. 296 § 5 KK) albo **zapobiegł jej wyrządzeniu** (art. 297 § 2, art. 298 § 2 KPK).

- ▶ Osoba, która nie podlega karze na mocy szczególnego przepisu ustawy, jest sprawcą przestępstwa. Trafnie zwraca się zatem uwagę, że ustalenie, że zachodzą szczególne okoliczności powodujące fakt niepodlegania sprawcy karze, wymaga na ogół przeprowadzenia wielu czynności zmierzających do ustalenia okoliczności związanych ze sprawstwem czynu, stopniem jego społecznej szkodliwości oraz winą sprawcy. Dlatego też omawiana przesłanka materialna rzadziej stanie na przeszkodzie wszczęcia postępowania karnego, częściej zaś spowoduje jego umorzenie.

(P. Hofmański, KPK. Komentarz, t. I, 2007, s. 148).

ŚMIERĆ OSKARŻONEGO

Negatywna przesłanka formalna o charakterze bezwzględny

Przesłanka ta aktualizuje się dopiero w postępowaniu prowadzonym *in personam*, niezależnie od tego, w jakim stadium postępowanie to się znajduje (zob. *Grzegorzycyk*, KPK. Komentarz, t. I, 2014, s. 139).

fakt zaistnienia tej ujemnej przesłanki powinien być należycie udokumentowany

ŚMIERĆ OSKARŻONEGO

Stosownie do art. 529 k.p.k., śmierć oskarżonego nie stanowi negatywnej przesłanki postępowania kasacyjnego, jeśli kasacja wniesiona lub rozpoznawana jest na korzyść oskarżonego. Śmierć oskarżonego nie stoi także na przeszkodzie wznowieniu postępowania karnego na jego korzyść (art. 529 w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.). W razie śmierci oskarżonego osobom wymienionym w art. 556 § 1 k.p.k. przysługuje prawo do odszkodowania za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu.

PRZEDAWNNIENIE KARALNOŚCI

stanowi osobną przesłankę o charakterze materialnym (zob. *Cieślak*, Polska procedura, s. 414).

Przedawnienie karalności stanowi **bezwzględną przeszkodę dla prowadzenia postępowania karnego**. Jeżeli sąd w toku postępowania stwierdza, że nastąpiło przedawnienie ścigania oskarżonego, to nie wolno mu wydać wyroku skazującego, ani wyroku uniewinniającego. Rozstrzygać można bowiem wyłącznie w procesie dopuszczalnym
Ale! Są wyjątki!

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r. I KZP 27/10

W wypadku stwierdzenia zbiegu negatywnych przesłanek procesowych, określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. oraz art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., sąd powinien umorzyć postępowanie z uwagi na niedopuszczalność jego dalszego prowadzenia. Zasada ta nie ma jednak zastosowania wówczas, gdy zbieg tych przesłanek zostanie stwierdzony dopiero po przeprowadzeniu dowodów i wyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych.

Art. 101. § 1. Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 1) 30 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa,
- 2) 20 – gdy czyn stanowi inną zbrodnię,
- 2a) 15 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat,
- 3) 10 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata,
- 4) 5 – gdy chodzi o pozostałe występki.

Art. 102 Jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101, wszczęto postępowanie, karalność przestępstw określonych w art. 101 § 1 ustaje z upływem 10 lat, a w pozostałych wypadkach – z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

Powaga rzeczy osądzonej

Stan rzeczy osądzonej zachodzi wówczas, gdy postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone, a więc gdy ostatecznie rozstrzygnięto w przedmiocie procesu.

Przesłanka rzeczy osądzonej rodzi zakaz *ne bis in idem*, czyli zakaz zarówno ponownego wszczynania, jak i kontynuowania postępowania o ten sam czyn tej samej osoby, co do którego zapadło prawomocne orzeczenie.

STAN RZECZY OSADZONEJ

Stan rzeczy osądzonej tworzą zawsze prawomocne orzeczenia merytoryczne, rozstrzygające w kwestii odpowiedzialności karnej sprawcy (skazanie, uniewinnienie, warunkowe umorzenie).

Dotyczy to prawomocnego zakończenia postępowania sądowego oraz postępowania przygotowawczego przeciwko określonej osobie (in personam).

Wszczęcie postępowania w sprawie, a następnie umorzenie go po przeprowadzeniu czynności nie wykraczających poza fazę in rem, nie powoduje stanu powagi rzeczy osądzonej. Postępowanie umorzone w tym stadium może zostać podjęte w każdym czasie, co wynika z art. 327 § 1 k.p.k.

STAN ZAWISŁOŚCI SPRAWY

Zawisłość sprawy oznacza, że nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, jeżeli wcześniej wszczęte toczy się co do tego samego czynu tej samej osoby, a więc gdy zachodzi tożsamość podmiotowo–przedmiotowa. Trafnie zauważa się w literaturze, że trudno przyjąć, by z powodu jednego przestępstwa przysługiwało oskarżycielowi kilka skarg do sądu, a skoro nie może się toczyć o to samo kilka procesów sądowych, to nie można też przyjąć, aby dopuszczalne było prowadzenie kilku postępowań przygotowawczych.

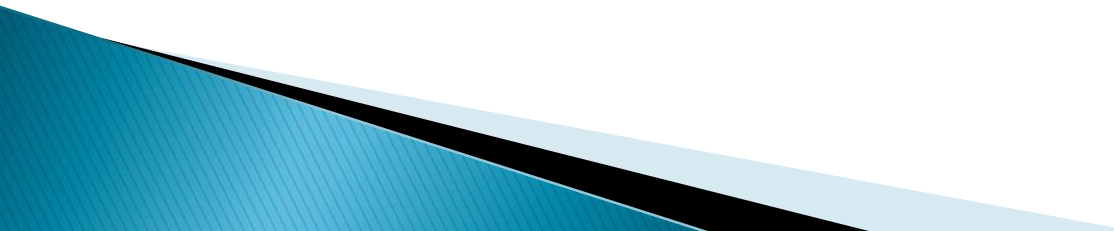
STAN ZAWISŁOŚCI SPRAWY

Zawisłość sprawy rozpoczyna się z chwilą skierowania postępowania przeciwko konkretnej osobie (*in personam*), tj. z **chwilą przedstawienia jej zarzutów** ([art. 308 § 2](#), [art. 313 § 1](#) KPK), a kończy się z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania.

"Toczącym się postępowaniem wcześniejszym", w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 7 *in fine* KPK, jest więc to postępowanie, w którym najwcześniej nastąpiło **przedstawienie zarzutów** w postępowaniu przygotowawczym (zob. wyr. SN z 9.11.2005 r., [V KK 364/05](#), OSNwSK 2005, Nr 1, poz. 2048).

NIEPODLEGANIE PL SĄDOM KARNYM

Wyłączenie określonych osób z zakresu orzecznictwa sądów wynika z immunitetów.

1. immunitety materialnoprawne, które uchylają w ogóle przestępność zachowania,
 2. immunitety formalnoprawne, uniemożliwiające jedynie samo ściganie.
-

Immunitet materialny. W § 1 pkt 8 zamieszczono przesłankę braku podległości polskiem sądom karnym, która związana jest tylko z immunitetami materialnymi. Natomiast odpowiedzialność osób posługujących się immunitetem formalnym uzależniona jest od istnienia zezwolenia na ściganie od osoby uprawnionej, o którym mowa jest w § 1 pkt 10 komentowanego przepisu.

Przesłanka wskazana w § 1 pkt 8 dotyczy jedynie **niepodlegania sprawcy polskiem sądom karnym.** (por. T. Grzegorzczak, *KPK. Komentarz, ..., s. 116*).

-UJĘCIE OD STRONY PODMIOTOWEJ

JEŚLI SPRAWA NIE PODLEGA SĄDOM KARNYM, ORGAN ZOBOWIĄZANY JEST DO JEJ PRZEKAZANIA

Osoby wyłączone spod orzecznictwa sądów karnych.

- 1) Prezydent RP (art. 145 ust. 1 Konstytucji RP);
- 2) osoby posługujące się immunitetami dyplomatycznymi (art. 578) oraz konsularnymi (art. 579);
- 3) posłowie i senatorowie w zakresie działalności objętej mandatem (art. 105 ust. 1 oraz art. 108 Konstytucji RP);
- 4) **Dt też** adwokatów, radców prawnych i prokuratorów odnośnie do przestępstw zniewagi lub zniesławienia, w związku z nadużywaniem wolności słowa i pisma przy wykonywaniu zawodu wobec stron, ich przedstawicieli, świadków, kuratorów, biegłych lub tłumaczy. Ponoszą oni tylko odpowiedzialność dyscyplinarną (art. 8 ust. 2 PrAdw, art. 11 ust. 2 RadPrU, art. 66 ust. 2 ProkU; zob. uchw. SN z 24.2.1998 r., I KZP 36/97, OSNKW 1998, Nr 3-4, poz. 12);
- 5) **Dt też** sędziów i prokuratorów w zakresie wykroczeń

BRAK SKARGI UPRAWNIONEGO OSKARŻYCIELA

Brak skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9) wiąże się z zasadą skargowości i stanowi ujemną przesłankę procesową jedynie dla postępowania sądowego w pierwszej instancji.

W sprawach ściganych z oskarżenia publicznego oskarżycielem uprawnionym jest **prokurator** ([art. 45 § 1](#) KPK) lub **pokrzywdzony** ([art. 55 § 1](#) w zw. z [art. 330 § 2](#) KPK) (zob. post. SA w Krakowie z 20.9.2001 r., II AKz 292/01, KZS 2001, Nr 10, s. 27).

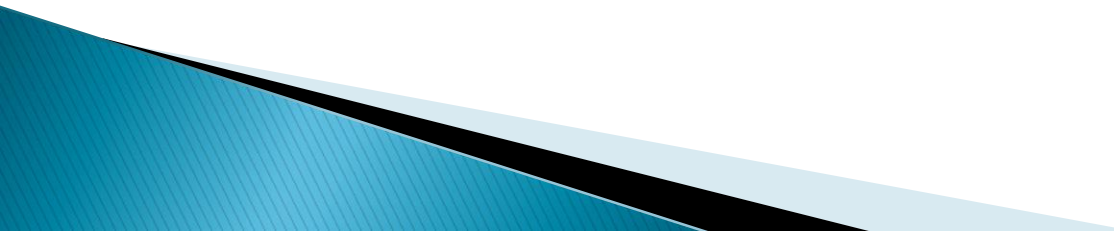
Dla wszczęcia postępowania sądowego wymagane jest wniesienie skargi przez **uprawnionego oskarżyciela**, a zatem takiego, który posiada określoną przepisami prawa legitymację do złożenia skargi w sprawie o dany czyn (uprawnionego w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 KPK) (zob. *Grzegorzycyk, Tylman*, Polskie postępowanie, 2011, s. 210; *Tylman*, Warunki dopuszczalności, s. 36). 61

- ▶ Brak skargi uprawnionego oskarżyciela stanowi ujemną przesłankę o charakterze formalnym (§ 1 pkt 9). Wiąże się to z zasadą skargowości i stanowi warunek wszczęcia postępowania przed sądem I instancji. Jest to przesłanka względna, co oznacza, że umorzenie postępowania z powodu tej przesłanki oznacza niedopuszczalność ponownego postępowania w sprawie o ten sam czyn, przeciwko temu samemu oskarżonemu tylko przy niezmienionym układzie procesowym, cechującym się w tym wypadku brakiem skargi uprawnionego oskarżyciela (por. *M. Cieślak*, O przesłankach, s. 958–960). W razie zmiany układu, tj. gdy w sprawie o ten sam czyn tego samego oskarżonego pojawi się skarga uprawnionego oskarżyciela, postępowanie stanie się dopuszczalne.
- ▶ (*por. Z. Gostyński, S. Zabłocki, [w:] Bratoszewski i in., Komentarz, t. I, s. 319*).

BRAK ZEZWOLENIA NA ŚCIGANIE

Zagadnienie zezwolenia na ściganie wiąże się z **immunitetami formalnymi o charakterze względnym, które mogą być uchylone decyzją określonego przez prawo organu.**

Immunitet formalny (procesowy) nie uchyla karalności określonego czynu, a jedynie zapewnia niedopuszczalność wszczęcia i prowadzenia postępowania karnego przeciwko sprawcy bez zezwolenia uprawnionego organu.

Z IMMUNITETY FORMALNEGO KORZYSTAJĄ

- 1) posłowie i senatorowie;
- 2) posłowie do Parlamentu Europejskiego;
- 3) sędziowie sądów powszechnych ;
- 4) sędziowie sądów wojskowych;
- 5) sędziowie Sądu Najwyższego;
- 6) sędziowie sądów administracyjnych;
- 7) sędziowie Trybunału Stanu;
- 8) sędziowie Trybunału Konstytucyjnego;
- 9) Prokurator Generalny;
- 10) prokuratorzy (art. 54 ProkU);
- 11) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 12) Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi i Dyrektor Generalny NIK nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne w odniesieniu do czynów popełnionych przy wykonywaniu czynności służbowych;
- 13) Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych;
- 14) Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

- ▶ Brak zezwolenia władzy, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., nie zezwala na wszczęcie i prowadzenie postępowania przygotowawczego w fazie *in personam* oraz postępowania głównego, nie stanowi natomiast negatywnej przesłanki dla wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie (*in rem*)
- ▶ T. Grzegorzczak, KPK. Komentarz, 2005, s. 113.

BRAK WNIOSKU O ŚCIGANIE

Art. 12. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu. Organ ścigania poucza osobę uprawnioną do złożenia wniosku o przysługującym jej uprawnieniu.

§ 2. W razie złożenia wniosku o ściganie niektórych tylko sprawców obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, o czym należy uprzedzić składającego wniosek. Przepisu tego nie stosuje się do najbliższych osoby składającej wniosek.

§ 3. ⁽⁶⁾ Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.

BRAK ZEZWOLENIA

- ▶ Brak zezwolenia na ściganie nie stanowi przeszkody, aby postępowanie było prowadzone w postępowaniu przygotowawczym w fazie *in* dopóki osoba sprawcy nie jest znana.
- ▶ Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których uzależnione jest ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane (§ 2).

INNA OKOLICZNOŚĆ WYŁĄCZAJACA ŚCIGANIE

abolicja – wyłączenie możliwości wszczęcia procesu w określonych sprawach albo nakazanie umorzenia już wszczętych postępowań

amnestia – darowanie kar wymierzonych w prawomocnych wyrokach za określone przestępstwa w całości lub w części lub ich zamiana na łagodniejsze kary

SKUTKI ZAISTNIENIA NEGATYWNEJ PRZESŁANKI

na etapie postępowania przygotowawczego: – odmowa wszczęcia postępowania lub umorzenie postępowania

na etapie postępowania sądowego:

– przed rozpoczęciem przewodu sądowego: art. 339 § 3 k.p.k. – umorzenie postępowania postanowieniem na posiedzeniu

– po rozpoczęciu przewodu sądowego: art. 414 § 1 k.p.k. – umorzenie/uniewinnienie wyrokiem

w razie stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny

ART. 17 § 3 KPK

Brak możliwości przypisania sprawcy winy, będący rezultatem występowania okoliczności winę tę wyłączających, nie stanowi negatywnej przesłanki procesowej dla wszczęcia postępowania dotyczącego zastosowania środków zabezpieczających, co wynika z art. 17 § 3 k.p.k.

Środki zabezpieczające (k.k)

- 1) elektroniczna kontrola miejsca pobytu,
- 2) terapia,
- 3) terapia uzależnień,
- 4) pobyt w zakładzie psychiatrycznym.

Sąd może orzec środek zabezpieczający, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne określone w tym kodeksie lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające. Środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4, można orzec jedynie, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwość

Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy dalsze jego stosowanie nie jest już konieczne. Czasu jego trwania nie określa się z góry.

POSTANOWIENIE
o umorzeniu śledztwa – dochodzenia^{*)}

▶ Dnia

.....
(imię, nazwisko prokuratora)

Prokuratury w w sprawie

przeciwko^{*)}.....

podejrzanemu(ej)^{*)} z art.

na podstawie art. 11 § 1, art. 17 § 1 pkt, art. 322 § 1, 2 i 3, art. 253 § 1 i 2, art. 293 § 1, art. 323 § 1 k.p.k. i art. 325a § 2 k.p.k. oraz art. 23b § 1 k.p.k. w zw. z art. 59a § 1 k.k.^{*)}

postanowił:

1. umorzyć śledztwo – dochodzenie^{*)}

(określić oddzielnie każde zdarzenie – czyny będące przedmiotem postępowania z podaniem kwalifikacji prawnej i wskazaniem podstawy umorzenia)

2. uchylić środek zapobiegawczy zastosowany wobec podejrzanego (ej)

postanowieniem Prokuratora/Sądu^{*)} w

z dnia z dnia

3. dowody rzeczowe w postaci^{*)}

4. uchylić postanowienie z dnia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego^{*)}

5. wystąpić do Sądu w

z wnioskiem o^{*)}

UZASADNIENIE

(pouczenie)

(zarządzenie)

Kazus 2

12 lutego Marian K. zgłosił do prokuratury, że jego kolega Wojciech J. ułamał 11 lutego 2015r. pomnikowi przy ul. Uniwersyteckiej rękę.

Funkcjonariusze udali się do mieszkania Wojciecha J. i ustalili z jego matką, że Wojciech nadużywa alkoholu i zdarza mu się niszczyć różne rzeczy. Sąsiadka Wojciecha Maria K., która bardzo go nie lubi powiedziała funkcjonariuszom, że widziała Wojciecha jak wnosi ułamaną rękę pomnika do mieszkania. W domu Wojciecha i jego matki zabezpieczono marmurową rękę pomnika.

Śledztwo wszczęto 28 lutego

Wojciechowi 1 marca 2016r. przedstawiono zarzuty i przesłuchano go w charakterze podejrzanego.

Wojciech zeznał, że 11 lutego nie było go we Wrocławiu, co potwierdziła przesłuchana potem dziewczyna Wojciecha, Karolina W.

2 marca do prokuratury zgłosił się Kamil K., który jest znajomym Wojciecha i interesuje się meteorologią. Oświadczył on, że 11 lutego była we Wrocławiu straszna burza w trakcie której w pomnik uderzył piorun i ułamał pomnikowi rękę, a Wojciech zabrał tę rękę do domu dla zabawy.

Funkcjonariusze w toku czynności potwierdzili, że tego dnia faktycznie we Wrocławiu szalała burza z wyładowaniami atmosferycznymi i że kilku przechodniów widziało, że piorun uderzył w pomnik.

- ▶ **Art. 17. § 1.** Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:
 - ▶ 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
 - ▶ 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa,
 - ▶ 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma,
 - ▶ 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
 - ▶ 5) oskarżony zmarł,
 - ▶ 6) nastąpiło przedawnienie karalności,
 - ▶ 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się,
 - ▶ 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych,
 - ▶ 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela,
 - ▶ 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej,
 - ▶ 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.
- ▶ **§ 2.** Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności nie cierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane.
- ▶ **§ 3.** Niemożność przypisania winy sprawcy czynu nie wyłącza postępowania dotyczącego zastosowania środków zabezpieczających

- ▶ **Art. 288. § 1.** Kto cudzą rzecz niszczy, uszkodza lub czyni niezdatną do użytku,
- ▶ podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- ▶ § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca
- ▶ podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- ▶ § 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkodza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.
- ▶ § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

ZASADY PROCESOWE

NACZELNE ZASADY PROCESU

idee, które należy realizować w procesie i które w przypadku nadania im mocy norm prawnych wyznaczają odpowiedni **kierunek stosowania i interpretacji innych norm prawnych.**

Idee te są bardzo ogólne i obejmują wszystkie węzłowe kwestie w procesie.

Wyznaczają one więc model procesu.

Węzłowe znaczenie w procesie

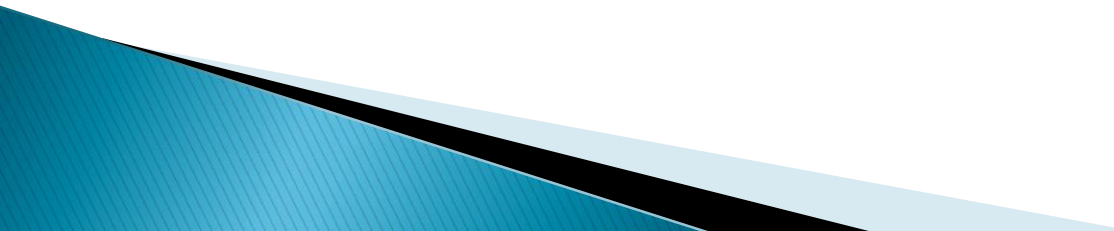
Zasada musi posiadać znaczenie węzłowe w procesie, tzn. że jej brak utrudniałby określenie modelu procesu. Z tego kryterium wynikają trzy ważne postulaty metodologiczne:

- 1) należy zachować daleko idącą powściągliwość w mnożeniu zasad procesu;
 - 2) nie należy formułować zasad procesu wyrażających prawdy banalne, np. zasady sprawiedliwego orzekania;
 - 3) należy widzieć w zasadach koncepcję wariantowych rozwiązań; naczelna zasada procesu zasługuje tylko wówczas na taką nazwę, gdy jest jedną z co najmniej dwóch idei możliwych do pomyślenia.
- (S. Waltoś, Podstawy procesu karnego)

ZASADA PRAWDY MATERIALNEJ

Dyrektywa, w myśl której podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić ustalenia faktyczne zgodne z rzeczywistością.

Jest to kluczowa zasada procesu karnego.
Wszystkie inne zasady są jej podporządkowane

Co to jest PRAWDA MATERIALNA?

PRAWDA – sąd zgodny z rzeczywistością

Co oznacza przymiotnik „materialna”?

Odnosi się on do przeciwstawienia prawdy materialnej, czyli osądu zgodnego z rzeczywistością PRAWDZIE FORMALNEJ – czyli takiemu sądowi o rzeczywistości w pewnych z góry określonych regułach, bez względu na to czy tak ustalony stan zgodny jest z rzeczywistością.

Procesowy wyraz zasady prawdy materialnej

- ▶ Art.2 § 2 k.p.k.

Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Z art. 2 § 2 wynikają dwie dalsze, bardziej szczegółowe dyrektywy :

1. Organy procesowe obowiązane są do podejmowania wszelkich starań, aby ich ustalenia faktyczne były zgodne z prawdą.

Ani porozumienia stron co do zaniechania dalszego postępowania dowodowego, ani przyznanie oskarżonego nie zwalniają organu procesowego z dalszego dochodzenia prawdy, jeśli tylko organ ten będzie uważał badaną kwestię za nadal nie wyjaśnioną.

2. Organ procesowy sprawujący kontrolę judykacyjną zobowiązany jest do sprawdzenia, czy organ, który wydał zaskarżone orzeczenie, poczynił prawdziwe ustalenia faktyczne.

Gwarancje zasady prawdy materialnej

1. obowiązek inicjatywy dowodowej spoczywający na organach procesowych, niezależnie od zachowania się stron procesowych
– uwaga! na treść art. 167 k.p.k. po 1 lipca 2015r. oraz po 1 kwietnia 2016r. !
2. kontradiktoryjność rozprawy sądowej i jej elementy w postępowaniu przygotowawczym
3. koncentracja czasowa i miejscowa procesu w czasie rozprawy sądowej i ustawowe okresy postępowania przygotowawczego;
– dzięki tym środkom (obejmowanym łącznie pojęciem zasady koncentracji procesu) uzyskuje się możliwość porównania dowodów, a przede wszystkim skrócenie odstępu czasowego dzielącego przestępstwo od momentu osądzenia;
4. kontrola sądowa postępowania przygotowawczego,
5. kolegialność sądu i udział w sądzie przedstawicieli społeczeństwa (ławników); dzięki tym środkom zwiększają się szanse wydania decyzji bardziej przemyślanej, będącej syntezą różnych zapatrywań
6. celowość prakseologiczna form czynności procesowych, będąca wynikiem doświadczeń ludzkich i wskazań nauki
7. system środków zaskarżania decyzji procesowych.

Mimo tak wielkiej wagi zasady prawdy materialnej i tylu jej gwarancji procesowych nie zawsze jest możliwa jej pełna realizacja.

Przez prawdziwe ustalenie należy rozumieć **ustalenie, które zostało udowodnione**, a więc takie, gdy w świetle przeprowadzonych dowodów fakt przeciwny jest niemożliwy lub wysoce nieprawdopodobny.

Obowiązek udowodnienia odnosić należy tylko do ustaleń niekorzystnych dla oskarżonego, gdyż korzysta on z domniemania niewinności ([art. 5 § 1](#) KPK), a wątpliwości, których nie usunięto rozstrzyga się na jego korzyść ([art. 5 § 2](#) KPK wg noweli z 27.9.2013 r.).

Z tych względów wydanie wyroku uniewinniającego jest konieczne nie tylko wówczas, gdy wykazano niewinność oskarżonego, lecz również wtedy, gdy nie udowodniono mu, że jest winny popełnienia zarzuczonego mu przestępstwa.

„Według nowego brzmienia art. 2 § 1 pkt 1 KPK sprawca przestępstwa ma zostać wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, **której nie udowodniono winy**, od tej odpowiedzialności ma zostać uwolniona. Dzięki temu wyraźnie podkreśla się, że przypisanie winy w sensie procesowym nie będzie możliwe, jeżeli przed sądem nie zostanie przeprowadzony dowód winy. Choć nie zostało to wyrażone wprost, obowiązek udowodnienia winy spoczywa na oskarżycielu (publicznym, posiłkowym subsydiarnym, prywatnym).

Zmiana treści art. 2 § 1 pkt 1 KPK ma fundamentalne znaczenie dla postępowania sądowego. Pełne znaczenie tej zmiany ukazuje się przy uwzględnieniu dalszych przepisów, a zwłaszcza zmienionych od 1.7.2015 r. [art. 5 § 2](#) i [art. 167 § 1](#) KPK. Oznaczają one, że **sąd zostaje zwolniony z obowiązku poszukiwania i przeprowadzania dowodów z urzędu**, dbania o wyjaśnienie wszelkich okoliczności sprawy, w tym pojawiających się wątpliwości. Wymienione obowiązki spoczywają w pierwszej kolejności na oskarżycielu publicznym, który ma przeprowadzić dowód winy oskarżonego. Prowadzi to do przerwania odpowiedzialności za wynik postępowania z sądu na strony, a w pierwszym rzędzie – z uwagi na obowiązującą zasadę domniemania niewinności – na oskarżyciela.”

J. Skorupka, [w:] prof. dr hab. Jerzy Skorupka (red) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2015, Legalis

Projekt rządowy zakłada z kolei powrót do rozwiązań sprzed 1 lipca 2015r. w zakresie art. 2, art. 157 oraz art. 5 k.p.k.

Art. 2. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy, nie poniosła tej odpowiedzialności,

1) *sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności*

2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,

3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności,

4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Art. 5. § 1. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym, rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

§ 2. *Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego*

Z uzasadnienia rządowego projektu:

„Proponowana reforma zakłada powrót do modelu procesu karnego zachowującego nadrzędność prawdy materialnej, w którym kontradiktoryjność stanowi jedną z zasad procesu, ułatwiającą dotarcie do prawdy.”

ZASADA OBIEKTYWIZMU

dyrektywa, zgodnie z którą organ procesowy powinien mieć bezstronny stosunek do stron i innych uczestników procesu oraz nie powinien kierunkowo nastawiać się do samej sprawy

OBIEKTYWIZM A BEZSTRONNOŚĆ

Obiektywizm to pojęcie szersze od bezstronności.

Bezstronność – niezawisłość sądu oraz brak uprzedniego nastawienia do stron i innych uczestników procesu.

Obiektywizm –

- ▶ niezawisły i jednakowy stosunek do każdej ze stron, a więc brak bardziej przychylnego traktowania interesu jednej ze stron
- ▶ brak kierunkowego nastawienia do samej sprawy i nieprzesądzenie jej wyniku

Obiektywizm jako zasada częściowo zdefiniowana prawnie

Art. 4. Organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

ZASADA OBIEKTYWIZMU

- ▶ Adresatem są wszystkie organy procesowe
- ▶ Warunki obiektywizmu:
 1. Niezawisłość zarówno od stron procesowych, jak i środowiska, niepodległość myślenia. Jej zachowaniu służy instytucja wyłączenia
 2. Nakaz brania pod uwagę całego materiału dowodowego i wysłuchania argumentacji każdej ze stron
 3. Minimalne działanie czynników irracjonalnych

ZASADA DOMNIEMANIA NIEWINNOŚCI

dyrektywa, w myśl której oskarżonego należy traktować jak niewinnego, dopóki nie zostanie mu udowodniona wina w sposób przewidziany przez prawo karne procesowe.

Art. 5. § 1. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

RACJE ZASADY DOMNIEMANIA NIEWINNOŚCI

- ▶ Zmusza ona oskarżyciela do poszukiwania i przedstawiania dowodów, przesuając na jego barki ciężar dowodu
- ▶ Chroni przed skazaniem niewinnego, gdyż w razie nieudowodnienia winy alternatywą jest uniewinnienie bądź umorzenie postępowania przygotowawczego.
- ▶ Zobowiązuje organy procesowe do poprawnego stosunku do oskarżonego, do powściągliwości w stosowaniu wszelkich środków przymusu, a zwłaszcza tymczasowego aresztowania
- ▶ Stwarza bariery przed przedsądami, a zwłaszcza ich wpływem na działalność organów procesowych i innych organów, instytucji nie związanych z postępowaniem karnym, jak i grup społecznych.
- ▶ Wywiera wpływ na kulturę społeczeństwa: nakazuje bowiem respektowanie dobrego imienia, chroni przed lekkomyślnym posądzeniem o czyny niemoralne, przed kalumniami, żąda liczenia się ze słowami.
- ▶ Nie wolno zwalniać z pracy ani usuwać z organizacji społecznych przed sądownym rozstrzygnięciem kwestii odpowiedzialności karnej za zarzucone przestępstwo (są wyjątki np. art. 52 § 1 pkt 2 kodeksu pracy)

- ▶ Domniemanie niewinności należy do domniemań prawnych wzruszalnych.
- ▶ Wzruszeniem (obaleniem) tego domniemania może być tylko "udowodnienie winy" i stwierdzenie jej prawomocnym orzeczeniem sądu:

1) prawomocny wyrok skazujący oskarżonego lub

2) prawomocne orzeczenie o warunkowym umorzeniu.

ZASADA IN DUBIO PRO REO

dyrektywa, w myśl której wszystkie nie dające się rozstrzygnąć wątpliwości należy rozstrzygać na korzyść oskarżonego

Jest to konsekwencja zasady domniemania niewinności

IN DUBIO PRO REO

Art. 5.

§ 2. Wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym, rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego

(...)Z modyfikacją priorytetów zasad procesowych łączy się również konieczność powrotu do poprzedniej formuły reguły in dubio pro reo (art. 5 § 2 k.p.k.). Aktualne jej brzmienie zakłada bowiem brak obowiązku dążenia organu procesowego – przy niedostatku aktywności dowodowej stron – do wyjaśnienia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy. Zakres inicjatywy dowodowej sądu jest obecnie limitowany przez przesłanki wskazane w art. 167 § 1 zd. trzecie k.p.k. W związku z tym powraca się do obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r. dyrektywy, wedle której należy dążyć do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a dopiero w razie niemożności usunięcia istniejących wątpliwości – rozstrzygnąć je na korzyść oskarżonego

ZASADA SWOBODNEJ OCENY DOWODÓW

dyrektywa, zgodnie z którą organy procesowe w ocenie dowodów kierują się swoim przekonaniem nie skrępowanym ustawowymi regułami oceny, ukształtowanym natomiast pod wpływem wskazań wiedzy, doświadczenia życiowego i zasad logicznego rozumowania.

...z historii

Do połowy XIX w. proces karny Europa była terenem konkurencji dwóch przeciwstawnych zasad – swobodnej oceny i legalnej oceny dowodów.

Legalna ocena dowodów oznaczała dyrektywę nakazującą rozstrzygnięcie kwestii prawnych na podstawie dowodów ocenionych według kryteriów wskazanych w ustawie.

ZASADA SWOBODNEJ OCENY DOWODÓW

Art. 7. Organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA OCENĘ

1) WSZYSTKIE DOWODY

Niedopuszczalność pomijania

2) zasady prawidłowego rozumowania, czyli reguły logiki formalnej;

3) wskazania wiedzy – stan nauki w danej dziedzinie;

4) wskazania płynące z doświadczenia życiowego osoby oceniającej dowody

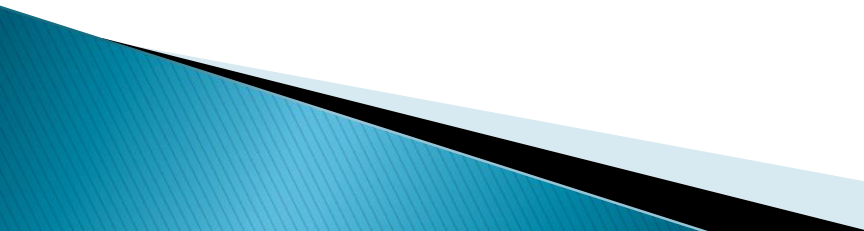
Wyjątki od zasady

1. Zakazy dowodowe, które są następstwem przyznawania pierwszeństwa innym wartościom przed poznaniem prawdy (art. 170 § 1 pkt 1 – oddała się wniosek dowodowy, jeżeli przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne)

2. Domniemania prawne niewzruszalne
Jest ich w polskim procesie karnym niewiele
(art. 139 § 1, 491 § 1, 496 § 3)

Art. 170 *a contrario*

Dowód można przeprowadzić jeżeli :

- 1) przeprowadzenie dowodu jest dopuszczalne,
 - 2) okoliczność, która ma być udowodniona, ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i nie jest jeszcze udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy,
 - 3) dowód jest przydatny do stwierdzenia danej okoliczności,
 - 4) dowód da się przeprowadzić,
 - 5) wniosek dowodowy nie zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania.
-

Zasada „kontrolowanej” swobodnej oceny dowodów

Kontrola ta przebiega dwustronnie:

1. Organ procesowy musi się wytłumaczyć, dlaczego oparł się na tych, a nie innych dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych.

Uzasadnione muszą być wszystkie orzeczenia i akty procesowe, przesuwające proces do następnego etapu, chyba że ustawa przewiduje wyraźne zwolnienie z tego obowiązku. Są to zwłaszcza:

- ▶ a) obowiązek uzasadniania decyzji. Zasadą jest uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji jedynie na wniosek strony, poza kilkoma tylko odstępstwami od tej reguły.

2. Organ rozpoznający środek odwoławczy kontroluje swobodną ocenę dowodów dokonaną przez organ pierwszej instancji.

- ▶ Podstawą prawną tej kontroli jest art. 438 pkt 3, w myśl którego orzeczenie ulega uchyleniu lub zmianie w razie stwierdzenia błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, jeśli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia.
- ▶ Systemy: apelacyjny i zażaleniowy zbudowane są właśnie m.in. na koncepcji kontroli oceny ustaleń dowodowych sądu pierwszej instancji.
- ▶ Przeciwnie system kasacyjny, w którym zasadą jest, że nie czyni się ustaleń faktycznych.

ZASADA BEZPOŚREDNIOŚCI

Zasada bezpośredniości to dyrektywa, w myśl której organ procesowy powinien zetknąć się ze źródłem i środkiem dowodowym osobiście, a środkiem dowodowym, na którym opiera swe ustalenia, powinien być przede wszystkim środek dowodowy pierwotny (tzw. dowód pierwotny).

Dopuszczalny jest również dowód pochodny;

- a) możliwość odczytywania na rozprawie głównej protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych sporządzone w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę, gdy bezpośrednio przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne, a żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia. (art. 392);
- b) protokoły i dokumenty podlegające odczytaniu na rozprawie można uznać bez ich odczytania za ujawnione w całości lub w części. Należy jednak je odczytać, jeżeli wnosi o to strona, która nie miała możliwości zapoznania się z ich treścią. (art. 394);
- c) zgodnie z art. 402 § 2 rozprawę przerwana prowadzi się po przerwie w dalszym ciągu;
- d) zgodnie z art. 404 § 2 rozprawę odroczoną może sąd prowadzić wyjątkowo w dalszym ciągu, jak po przerwie, jeżeli strony nie zgłaszają sprzeciwu, a skład sądu nie uległ zmianie.

ZASADY SKARGOWOŚCI I ŚCIGANIA Z URZĘDU

ZASADA SKARGOWOŚCI – dyrektywa, w myśl której organ procesowy wszczyna i prowadzi postępowanie tylko skutkiem skargi podmiotu bezpośrednio zainteresowanego rozstrzygnięcie.

ZASADA ŚCIGANIA Z URZĘDU ma charakter przeciwstawny – w myśl tej zasady organ procesowy wszczyna i prowadzi postępowanie niezależnie od czyjejkolwiek skargi

ZASADA SKRAGOWOŚCI

Zasada skargowości to tylko częściowo zdefiniowana przez kodeks dyrektywa.

Art. 14. § 1. Wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu.

- ▶ Przepis ten nie uzależnia postępowania sądowego tylko od aktu oskarżenia. Wniosek stąd, że wszystkie postępowania sądowe – główne, apelacyjne, kasacyjne, dotyczące wznowienia oraz następcze – są domeną zasady skargowości.

Skarga to wniosek podmiotu bezpośrednio zainteresowanego rozstrzygnięciem o wszczęcie i przeprowadzenie stosownego postępowania.

Cofnięcie skargi

§ 2. Oskarżyciel publiczny może **cofnąć** akt oskarżenia do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.

W toku przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest jedynie za zgodą oskarżonego.

Ponowne wniesienie aktu oskarżenia przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn jest niedopuszczalne.

ZASADA ŚCIGANIA Z URZĘDU

Postępowania przygotowawcze i wykonawcze zostały uregulowane zgodnie z zasadą ścigania z urzędu.

Potwierdza to art. 9 § 1 K.P.K., stanowiący, że *organy procesowe prowadzą postępowanie i dokonują czynności z urzędu* (A WIĘC CO DO ZASADY), chyba że ustawa uzależnia je od wniosku określonej osoby, instytucji lub organu albo zezwolenia władzy.

ZASADA LEGALIZMU

dyrektywa, w myśl której organ procesowy powołany do ścigania przestępstw, zobowiązany jest, z chwilą powzięcia uprawdopodobnionej wiadomości o przestępstwie ściganym z oskarżenia publicznego, wszcząć i przeprowadzić postępowanie karne.

ZASADA LEGALIZMU

Art. 10. § 1. Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu.

§ 2. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo.

ZASADA OPORTUNIZMU

Przeciwstawną dyrektywą jest zasada oportunistyczna, w myśl której organ procesowy może nie wszczynać postępowania, jeśli wzięty pod uwagę interes publiczny (społeczny) czyni w danej sprawie postępowanie karne z oskarżenia publicznego niecelowym.

ZASADA KONTRADYKTORYJNOŚCI I ZASADA INKWIZYCYJNOŚCI

Zasada kontradyktoryjności to dyrektywa, zgodnie z którą strony mają prawo do walki o korzystne dla siebie rozstrzygnięcie. Tu powstaje trójstronny stosunek procesowy

Zasada inkwizycyjności (śledcza) to dyrektywa głosząca, że w procesie nie ma miejsca dla stron procesowych i że badanie sprawy należy wyłącznie do organu procesowego.

Znajduje się ona na drugim biegunie w stosunku do zasady kontradyktoryjności. W procesie zorganizowanym według zasady inkwizycyjności organ procesowy bierze na siebie dodatkową rolę oskarżyciela i obrońcy.

WARUNKI KONTRADYKTORYJNOŚCI

1. Możliwie dokładne oznaczenie przedmiotu (procesu), czyli podanie do wiadomości stronom istoty odpowiedzialności karnej lub cywilnej za popełniony czyn.
 - ▶ Strony muszą wiedzieć, jaki czyn jest przedmiotem rozpoznania – przeciwnym wypadku strony nie będą wiedziały, o co mają walczyć lub co mają do zwalczania "
 - ▶ W tym celu wydaje się akty zakreślające granice odpowiedzialności – np. AO, postanowienie o przedstawieniu zarzutów
2. trójstronny stosunek procesowy: oskarżyciel – oskarżony – organ procesowy – muszą istnieć przeciwstawne sobie strony toczące spór przez bezstronny arbitrem
3. Równouprawnienie stron wiodących spór – tzw. zasada równości broni –
 - ▶ nigdy jednak, mimo starań ustawodawcy w tym kierunku, nie udaje się osiągnąć idealnego równouprawnienia. Przeszkadza bowiem temu specyfika poszczególnych uczestników procesu. Oskarżyciel publiczny ma zawsze za sobą organizację prokuratury, która ułatwia mu spełnienie jego obowiązków, oskarżony nie zawsze posiada obrońcę.
4. Niezbędne minimum dyspozycyjności stron w procesie, czyli prawo stron do wpływania swym zachowaniem na przebieg i wynik procesu.

W k.p.k. obie te zasady zostały uwzględnione

1. Postępowanie przygotowawcze

Rządzi nim zasada inkwizycyjności – organ prowadzący to postępowanie zobowiązany jest do podejmowania z własnej inicjatywy wszelkich czynności dowodowych zmierzających do realizacji celów postępowania (art. 297 § 1 i § 2).

Mimo to, obowiązujący kodeks przewiduje poważne koncesje na rzecz kontradyktoryjności.

Przede wszystkim wg art. 299 § 1 w postępowaniu przygotowawczym pokrzywdzony i podejrzany są stronami.

2. Postępowanie sądowe

Jest domeną zasady kontradyktoryjności, z pewnymi ograniczeniami na rzecz zasady inkwizycyjności.

Po 1 lipca 2015r. W kierunku kontryktoryjności...

1. Minimalizacja znaczenia dowodów przeprowadzanych w postępowaniu przygotowawczym Art. 297. § 1. Celem postępowania przygotowawczego jest:

5) zebranie, zabezpieczenie i utrwalenie dowodów w zakresie niezbędnym do stwierdzenia zasadności wniesienia aktu oskarżenia albo innego zakończenia postępowania, jak również do przedstawienia wniosku o dopuszczenie tych dowodów i przeprowadzenie ich przed sądem.

Po 15 kwietnia 2016r. powrót do rozwiązań sprzed 1 lipca 2015r.

5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.

Po 1 lipca 2015r. W kierunku kontradiktoryjności...

2.

- Po 1 lipca 2015r.

Art. 167. § 1. W postępowaniu przed sądem, które zostało wszczęte z inicjatywy strony, dowody przeprowadzane są przez strony po ich dopuszczeniu przez przewodniczącego lub sąd.

W razie niestawiennictwa strony, na której wniosek dowód został dopuszczony, a także w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, dowód przeprowadza sąd w granicach tezy dowodowej.

W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może dopuścić i przeprowadzić dowód z urzędu.

- Po 15 kwietnia 2016r.

Art. 167. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu.

Konsekwencje zmiany art. 167 k.p.k. po 1 lipca 2015r.

1. Zmiana celów postępowania przygotowawczego

Art. 2. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której **nie udowodniono winy**, nie poniosła tej odpowiedzialności,

Po 1 kwietnia 2016r.

1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności

2. Zmiana art. 5 § 2. Wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym, rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

Po 15 kwietnia 2016r.

§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego

3. cofnięcie aktu oskarżenia wiąże sąd

art. 14 § 2 Oskarżyciel publiczny może **cofnąć** akt oskarżenia do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W toku przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest jedynie za zgodą oskarżonego. Ponowne wniesienie aktu oskarżenia przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn jest niedopuszczalne.

4. Przekazywanie do sądu jedynie części akt postępowania przygotowawczego

Art. 334. § 1. Z aktem oskarżenia przekazuje się sądowi jedynie materiały postępowania przygotowawczego związane z kwestią odpowiedzialności osób wskazanych w tym akcie za czyny w nim zarzucane, obejmujące:

- 1) postanowienia i zarządzenia dotyczące tych osób wydane w toku postępowania,
- 2) protokoły z czynności wymagane przez ustawę, załączniki do tych protokołów oraz adnotacje, o których mowa w art. 321 § 2 zdanie trzecie,
- 3) opinie i dokumenty urzędowe i prywatne uzyskane lub złożone do akt sprawy.

Po 15 kwietnia 2016r.

§ 1. Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami.

Po 1 lipca 2015r.

Zlikwidowanie możliwości przekazania sprawy prokuratorowi sprawy celem uzupełnienia przygotowawczego

Po 15 kwietnia 2016r.

Art. 344a. § 1. Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, jeżeli akta sprawy wskazują na istotne braki tego postępowania, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności.

§ 2. Przekazując sprawę prokuratorowi sąd wskazuje kierunek uzupełnienia, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, służy stronom zażalenie.

Art. 344b. Po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia oskarżyciel publiczny składa nowy akt oskarżenia lub podtrzymuje poprzedni, kieruje do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania albo postępowanie umarza.

Po 1 lipca 2015r. W kierunku kontradiktoryjności...

4. Zmiana kolejności przesłuchiwania

Po 1 lipca 2015r.	Po 15 kwietnia 2016r.
<p>§ 1. Na wezwanie przewodniczącego, po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej, stosownie do art. 171 § 1, zadają jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.</p> <p>§ 2. Strona przeprowadzająca dowód zadaje pytania osobie przesłuchiwanej jako pierwsza.</p> <p>§ 3. W przypadku dowodu przeprowadzanego przez sąd pytania osobie przesłuchiwanej jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.</p> <p>§ 4. Przewodniczący uchyla pytania, o których mowa w art. 171 § 6, lub gdy z innych powodów uznaje je za niestosowne</p>	<p>§ 1. Po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej na wezwanie przewodniczącego, stosownie do art. 171 § 1, mogą zadawać jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.</p> <p>§ 2. Strona, na której wniosek świadek został dopuszczony, zadaje pytania przed pozostałymi stronami.</p> <p>§ 3. W przypadku dopuszczenia dowodu z urzędu pytania jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.</p> <p>§ 4. Przewodniczący uchyla pytania, o których mowa w art. 171 § 6, lub gdy z innych powodów uznaje je za niestosowne.</p>

Po 1 lipca 2015r. W kierunku kontradyktoryjności...

5. Dopuszczenie „dowodów prywatnych” w postępowaniu karnym

art. 393 § 3. Mogą być odczytywane na rozprawie wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza postępowaniem karnym, w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki.

- Bariera dla wprowadzania dowodów prywatnych uzyskanych przez strony z naruszeniem prawa miał być nowy zakaz dowodowy z art. 168a k.p.k.
- **Mianem zakazów dowodowych określa się normy prawne zabraniające przeprowadzenia dowodu w określonych warunkach lub ograniczające możliwość uzyskania dowodów.**

Eliminacja dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego

Art. 168a. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.

–jak wskazuje się w doktrynie, zakaz ten obejmuje jedynie dowody uzyskane bezpośrednio w wyniku przestępstwa, na co wskazuje zwrot „za pomocą”, nie natomiast tzw. owoce zatrutego drzewa (czyli dowody pośrednio nielegalne !!! tzn. uzyskane za pomocą dowodów za pomocą czynu zabronionego)

–> na podstawie 168a eliminacji będzie podlegać np. skradziona dla celów procesu karnego taśma magnetofonowa, ale już nie dowody znalezione na podstawie informacji uzyskanych z treści nagrania utrwalonego na „nielegalnie” pozyskanej taśmie.

Zmiana treści art. 168a k.p.k.

„Art. 168a. Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.”;

–zmiana ta powoduje, że żaden do tej pory bezwzględny zakaz dowodowy nie ma już charakteru bezwzględnego. Dowód, dla jego wyeliminowania z podstawy wyrokowania, musi być więc już nie tylko nielegalny (tj. uzyskany z naruszeniem zakazu dowodowego) ale również niewiarygodny. Żeby natomiast organ mógł ocenić jego wiarygodność, musi taki dowód przeprowadzić (tj. wprowadzić do podstawy dowodowej w określony przepisami prawa sposób np. odczytać na rozprawie protokół)

po art. 168a dodaje się art. 168b w brzmieniu:

- ▶ „Art. 168b. Jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej zarządzanej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej lub przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej, prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym.”;

Po 1 lipca 2015r. W kierunku kontradiktoryjności...

3. Udział w rozprawie stanowi prawo, nie obowiązek oskarżonego
Obowiązkowy jest tylko udział prokuratora

Art. 46 K.P.K. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział prokuratora w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Po 15 kwietnia 2016r.

art. 46. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Jeśli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżenia publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku.

KONTRADYKTORYJNOŚĆ W POSTĘPOWANIU SĄDOWYM

1. Prawo oskarżonego złożenia odpowiedzi na akt oskarżenia, doręczenie odpisu AO oskarżonemu, składania wniosków dowodowych, **prawo do złożenia wniosku o zobowiązanie prokuratora do uzupełnienia materiałów postępowania przygotowanego dołączonych do aktu oskarżenia o określone dokumenty zawarte w aktach tego postępowania, gdy ma to znaczenie dla interesu oskarżonego.**

2. przewodniczący składu ma obowiązek umożliwienia stronom wypowiedzenia się co do każdej kwestii podlegającej rozstrzygnięciu (art. 367 § 1);

3. jeżeli w jakiegokolwiek kwestii jedna ze stron zabiera głos, prawo głosu przysługuje również wszystkim innym stronom (reguła audiatur et altera pars). obrońcy oskarżonego i oskarżonemu przysługuje głos ostatni (art. 367 § 2)

4. dowody na poparcie oskarżenia powinny być w miarę możliwości przeprowadzone przed dowodami służącymi do obrony (art. 369).

ZASADA PRAWA DO OBRONY

dyrektywa, w myśl której oskarżony ma prawo bronić swych interesów w procesie i korzystać z pomocy obrońcy.

OBRONA FORMALNA

Obrona formalna to korzystanie z pomocy obrońcy przez oskarżonego.

OBRONA MATERIALNA

Jest to podejmowanie przez jakąkolwiek osobę wszelkich czynności procesowych w celu ochrony interesów oskarżonego w procesie.

Polega ona przede wszystkim na składaniu wniosków o przeprowadzenie dowodów oraz innych wniosków procesowych, których uwzględnienie wyjdzie na korzyść oskarżonemu, przytaczaniu argumentów na jego rzecz oraz kontrargumentów przeciwko tezom oskarżenia, składaniu wyjaśnień oraz komentowaniu przeprowadzonych dowodów, wnoszeniu środków zaskarżenia.

Obronę materialną cechuje więc to, że:

1. Każdy może ją wykonywać na rzecz oskarżonego (np. Policja, obrońca, sąd, oskarżyciel publiczny); nie jest więc to działalność tylko oskarżonego, ale każdej osoby, która wykonuje czynności korzystne dla niego.
2. Działalność ta ma granice wyznaczone przez przepisy prawa; nie będzie więc obroną nakłanianie do fałszywych zeznań, ukrywanie sprawcy, zacieranie śladów przestępstwa, używanie przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na czynności świadka, biegłego lub tłumacza. We wszystkich ustawodawstwach takie czyny są przestępstwami (w Polsce są to przestępstwa z art. 18 § 1 w zw. z art. 247 § 1, art. 252, art. 253 k.k.).
3. Formą obrony materialnej jest również milczenie i bierne zachowanie się oskarżonego. Określa się je ostatnio jako zasadę *nemo se ipsum accusare tenetur*, czyli zakaz zmuszania kogokolwiek do samooskarżenia

OBROŃCA W POSTĘPOWANIU KARNYM

Art. 82. obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o **ustroju adwokatury** lub **ustawy o radcach prawnych**.

Art. 83. § 1. obrońcę ustanawia oskarżony; do czasu ustanowienia obrońcy przez oskarżonego pozbawionego wolności, obrońcę może ustanowić inna osoba, o czym niezwłocznie zawiadamia się oskarżonego.

§ 2. Upoważnienie do obrony może być udzielone na piśmie albo przez oświadczenie do protokołu organu prowadzącego postępowanie karne.

Art. 85. § 1. obrońca może bronić kilku oskarżonych, jeżeli ich interesy nie pozostają w sprzeczności.

Art. 86. § 1. obrońca może przedsięwziąć czynności procesowe jedynie na korzyść oskarżonego.

§ 2. udział obrońcy w postępowaniu nie wyłącza osobistego działania w nim oskarżonego.

Art. 77. oskarżony może mieć jednocześnie nie więcej niż trzech obrońców

OBRONA OBLIGATORYJNA

- ▶ **Art. 79. § 1.** W postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli:
 - ▶ 1) **nie ukończył 18 lat,**
 - ▶ 2) **jest głuchy, niemy lub niewidomy,**
 - ▶ 3) **zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona,**
 - ▶ 4) **zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny.**
- ▶ **§ 2.** Oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę.
- ▶ **§ 3.** W wypadkach, o których mowa w § 1 i 2, udział obrońcy jest obowiązkowy w rozprawie oraz w tych posiedzeniach, w których obowiązkowy jest udział oskarżonego.

OSKARŻONY UBOGI

Art. 78. § 1. Podejrzany, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że **nie jest w stanie ponieść kosztów** obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

§ 2. Sąd może cofnąć wyznaczenie obrońcy, jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono. Na postanowienie o cofnięciu wyznaczenia obrońcy przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

OBRONA NA ŻĄDANIE

Art. 80a § 1. Na wniosek oskarżonego, który nie ma obrońcy z wyboru, prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy **wyznacza** w postępowaniu sądowym obrońcę z urzędu, chyba że ma zastosowanie art. 79 § 1 lub 2 albo art. 80. W takim wypadku udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy.

Po 1 kwietnia 2016r.

▶ Art. 80a. (uchylony)

▶ ZAJĘCIA 3

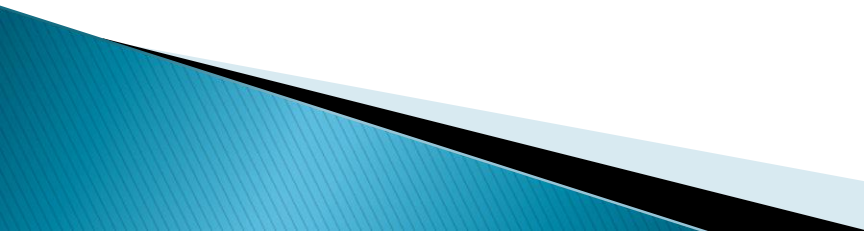
ŚRODKI PRZYMUSU PROCESOWEGO

„Jest to bardzo szeroka i dość niejednolita grupa czynności. Jej wspólną cechą jest posługiwanie się przez organ elementem przymusu (często fizycznego) lub co najmniej jego zagrożeniem. Stosuje się je na podstawie przepisów prawa procesowego, a nie prawa karnego materialnego, mimo że są one zawsze następstwem swoistej winy osób nimi dotkniętych”

S. Waltoś, *Proces Karny. Zarys Systemu*

Ich funkcją jest skłonienie uczestników postępowania do stosowania się do obowiązków nałożonych przez prawo procesowe

ŚRODKI PRZYMUSU PROCESOWEGO

1. ZATRZYMANIE
 2. ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE
 3. POSZUKIWANIE OSKARŻONEGO I LIST GOŃCZY
 4. LIST ŻELAZNY
 5. KARY PORZĄDKOWE
 6. ZABEZPIECZENIE MAJĄTKOWE
-

ZATRZYMANIE

Zatrzymanie to krótkotrwałe pozbawienie wolności celem zastosowania środka zapobiegawczego sensu stricto lub przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej albo oskarżonego do organu procesowego.

Ma na celu zabezpieczenie osoby podejrzanej dla procesu

ZATRZYMANIE

Do zatrzymania procesowego dojść może w wyniku:

- 1) ujęcia
- 2) bezpośredniego zatrzymania.

PRAWO UJĘCIA

przystępuje ono każdemu, bez względu na obywatelstwo, funkcję, stosunek do sprawcy.

każdy ma prawo ująć osobę:

1. na gorącym uczynku przestępstwa
2. w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, Pod warunkiem, że zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji. Jeżeli więc jest ona znana temu, który ją ujął, i nie zachodzi obawa jej ukrywania się, bezprawiem będzie doprowadzenie jej np. do komisariatu. W rachubę wówczas wejdzie kwestia odpowiedzialności za przestępstwo z art. 189 § 1 k.k.

–S. Waltoś, *Proces Karny. Zarys systemu*

BEZPOŚREDNIE ZATRZYMANIE

przysługuje tylko Policji.

Uprawnienia Policji są szersze od prawa ujęcia przez każdego.

Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje **uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo**, a zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub zatarcia śladów przestępstwa, bądź też nie można ustalić jej tożsamości (art. 244 § 1).

UJĘCIE

dopuszczalne jest tylko w razie oczywistości przestępstwa.

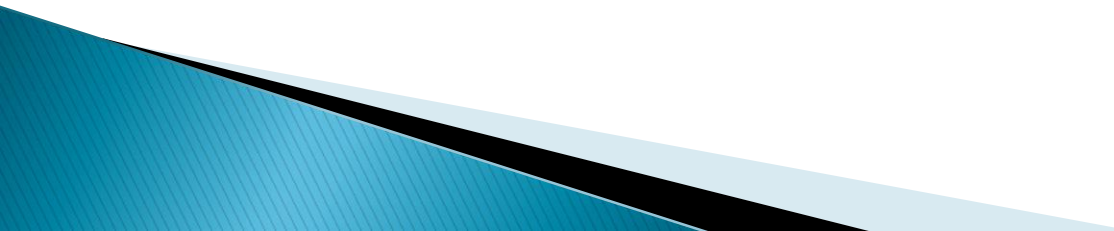
Wyłącznie w na gorącym uczynku lub w pościgu i wyłącznie gdy nie można ustalić jej tożsamości

ZATRZYMANIE BEZPOSREDNIE

Zatrzymać wolno osobę, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo, a zatem w sytuacji, w której wcale nie jest ono oczywiste.

Przesłanką jest ukrycia się lub ucieczki
Niemożność ustalenia tożsamości osoby
-przesłanki nie muszą występować łącznie

ZATRZYMANIE PROCESOWE

- ▶ Z chwilą oddania osoby w ręce Policji, gdy nie zwalnia się jej natychmiast na wolność, lub z chwilą bezpośredniego zatrzymania (przez Policję), zaczyna się zatrzymanie procesowe.
 - ▶ Policja może zatrzymać (bezpośrednio) osobę podejrzaną tylko wówczas, gdy zachodzą przyczyny ustawowe zatrzymania procesowego.
-

CZAS

zatrzymany powinien być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu.

Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

ZATRZYMANIE PROKURATORSKIE

Prokurator może zarządzić **zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej albo podejrzanego**,

1) jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:

- ▶ nie stawia się na wezwanie w celu przeprowadzenia z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 313 § 1 lub art. 314, albo badań lub czynności, o których mowa w art. 74 § 2 lub 3,
- ▶ Może w inny bezprawny sposób utrudniać postępowanie.

2) zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego

Niezwłocznie po doprowadzeniu przeprowadza się z udziałem zatrzymanego czynności, a po ich dokonaniu należy zwolnić go, o ile nie zachodzi potrzeba stosowania środka zapobiegawczego.

Rozstrzygając w przedmiocie środka zapobiegawczego, prokurator niezwłocznie zwalnia zatrzymanego albo występuje do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

Inaczej niż wszystkie inne środki przymusu, wolno je stosować tylko w stosunku do oskarżonego (podejrzanego).

Warunkiem ich zastosowania jest przedstawienie zarzutów.

Przed zastosowaniem środka zapobiegawczego sąd albo prokurator stosujący środek przesłuchuje oskarżonego, chyba że jest to niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

FUNKCJE ŚRODKÓW ZAPOBIEGAWCZYCH

- 1) "zabezpieczają" osobę oskarżonego dla procesu, uniemożliwiając mu ucieczkę bądź ujmując go już w czasie ucieczki i ukrywania się;
- 2) pozbawiają oskarżonego albo co najmniej utrudniają mu się naruszanie prawidłowego toku procesu, np. wpływanie na zeznania świadków, zacieranie śladów.
- 3) funkcja ochronna – chronią porządek prawny i społeczeństwo przed popełnieniem przestępstwa

NIEDOPUSZCZALNOŚĆ „WYDOBYWCZEGO” STOSOWANIA ŚRODKÓW ZAPOBIEGAWCZYCH

Niedopuszczalne jest stosowanie tzw. aresztu wydobywczego, gdyż nie jest on stosowany dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego, a jedynie dla wymuszenia złożenia przez podejrzanego określonych wyjaśnień.

Taki areszt stosowany jest dla osiągnięcia partykularnych celów, niezgodnych z ustawą.

Niedopuszczalne jest także stosowanie tymczasowego aresztowania "w odwecie" za nieprzyznanie się do winy, odmowę złożenia wyjaśnień lub złożenie wyjaśnień sprzecznych z wersją śledczą, jak również w celu wywarcia presji na podejrzanego do przyznania się do popełnienia zarzuczonego mu czynu zabronionego, złożenia wyjaśnień, ujawnienia współsprawców i współdziałających w popełnieniu czynu.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lipca 2008 r. II AKz 480/08
Tymczasowe aresztowanie ma na celu prawidłowe zabezpieczenie toku postępowania na czas gromadzenia istotnych dowodów w sprawie i nie może spełniać funkcji kary. Nawet najbardziej dowodowo skomplikowana sprawa, szczególnie o charakterze gospodarczym czy majątkowym, nie może wydłużać go do nie akceptowanych rozmiarów.

Warunki stosowania

Środki zapobiegawcze muszą :

- ▶ oparte na konkretnej ustawowej podstawie prawnej (**legalne**),
- ▶ **Konieczne** tj. niezbędne, przydatne
- ▶ zastosowane dla realizacji prawnie dopuszczalnego celu (**celowe**)

ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

Stosowanie środków zapobiegawczych wiąże się zawsze z określonymi dolegliwościami, stanowiąc ingerencję w sferę poszanowania praw człowieka, a mianowicie prawa do wolności osobistej, prywatności, poszanowania mienia, swobody przemieszczania się.

Z tego powodu przepisy określające podstawy stosowania środków zapobiegawczych podlegają **ściśłej wykładni**.

Środki zapobiegawcze

Ramy czasowe:

Od uzyskania przez osobę statusu podejrzanego

Środki zapobiegawcze mogą być stosowane aż do chwili rozpoczęcia wykonania kary (art. 249 § 4 k.p.k.), w postępowaniu przygotowawczym i jurysdykcyjnym przed sądami pierwszej i drugiej instancji, a także po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Dyrektywy adaptacji do sytuacji procesowej oraz minimalizacji środków zapobiegawczych

Dyrektywa adaptacji – Środek zapobiegawczy należy niezwłocznie uchylić lub zmienić, jeżeli ustaną przyczyny, wskutek których został on zastosowany, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie albo zmianę.

Dyrektywa minimalizacji – nie należy stosować środka ostrzejszego, jeśli wystarcza środek łagodniejszy. Jej wyrazem jest art. 257 § 1, w myśl którego tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy.

Wyrok Sądu Najwyższego z z dnia 24 stycznia 2007 r. II KK 152/06

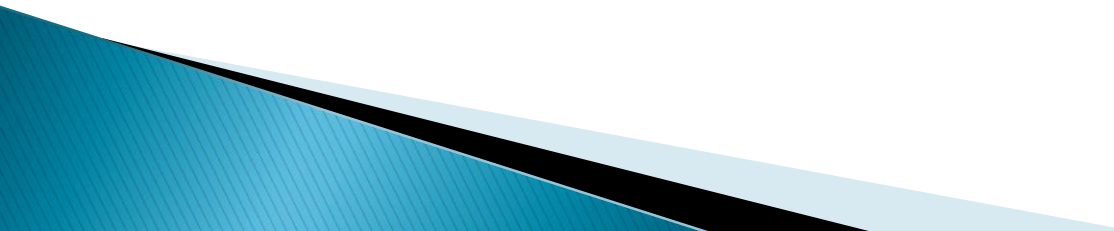
Art. 253 k.p.k. obliguje stosowne organy (prokuratora lub sąd) do dokonywania permanentnej oceny potrzeby lub celowości utrzymywania zastosowanego tymczasowego aresztowania oraz – w konsekwencji – do uchylecia lub zmiany tego środka zapobiegawczego w chwili, gdy ustaną przyczyny, wskutek których został on zastosowany.

PRZESŁANKA OGÓLNA ŚRODKÓW ZAPOBIEGAWCZYCH

duże prawdopodobieństwo, że oskarżony
(podejrzany) popełnił zarzucane mu przestępstwo

podstawa dowodowa: duże prawdopodobieństwo
musi wynikać z dowodów, które zostały już
zebrane w toku postępowania. Dowody muszą
wskazywać na to, że przestępstwo zostało
popełnione i że dopuściła się go osoba, w
stosunku do której następuje zastosowanie środka
zapobiegawczego

ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

1. TYMCZASOWE ARESZTOWANIE
 2. PORĘCZENIE – MAJATKOWE, SPOŁECZNE
 3. DOZÓR POLICJI
 4. NAKAZ OPUSZCZENIA LOKALU
MIESZKALNEGO
 5. ZAWIESZENIE
 6. ZAKAZ OPUSZCZENIA KRAJU
-

TYMCZASOWE ARESZTOWANIE

Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi:

1) **uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego**, zwłaszcza wtedy, gdy:

- nie można ustalić tożsamości oskarżonego
- nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu,

2) **uzasadniona obawa, że oskarżony będzie:**

- nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo
- w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.

3) ***Grożąca surowa kara***

4) wyjątkowo: gdy zachodzi **uzasadniona obawa**, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, **popełni** przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

TYMCZASOWE ARESZTOWANIE

Do 15 kwietnia

Grożąca surowa kara jako przesłanka procesowa nie ma charakteru **samoistnego**

Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, **obawy** utrudniania prawidłowego toku postępowania, zasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary

OD 15 kwietnia

*Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, **potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.***

Z uzasadnienia rządowego projektu

„wyraźniej akcentuje samodzielność przestanki zastosowania środka zapobiegawczego z uwagi na zagrożenie surową karą (art. 258 § 2 k.p.k.). (...)

W orzecznictwie wskazuje się, że przestanka z art. 258 § 2 k.p.k. stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę stosowania tymczasowego aresztowania, zawierającą domniemanie, że podejrzany może podejmować próby różnych bezprawnych działań mających destabilizować prawidłowy tok postępowania, co zwalnia z powinności wykazywania konkretnych zachowań utrudniających postępowanie. Tak uznał Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z dnia 8 listopada 2006 r., II AKz 734/06: „Jeśli chodzi o przestankę z art. 258 § 2 k.p.k., to stwierdzić należy, iż stanowi ona samodzielną i wystarczającą podstawę stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego”. (Postanowienie SA w Katowicach z dnia 8 listopada 2006 r., II AKz 734/06, Postanowienie SA w Katowicach z dnia 5 listopada 2008 r., II AKz 815/08, Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 grudnia 2007 r., II AKz 648/07, Postanowienie SA w Lublinie z dnia 17 marca 2010 r., II AKz 117/10.) „

O ile bowiem podejrzenie popełnienia zbrodni lub występku zagrożonego surową karą pozbawienia wolności nie jest kwestionowane w orzecznictwie Trybunału jako podstawa do zastosowania tymczasowego aresztowania (Np. Jabłoński p. Polsce – wyrok z dnia 21 grudnia 2000, § 82; Kreps p. Polsce – wyrok z dnia 26 lipca 2001 § 43; Łowiecki p. Polsce – wyrok z dnia 4 października 2001, § 62).

stanowisko ETPC: surowość grożącej kary nie stanowi samoistnej przesłanki zastosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania. Trybunał wielokrotnie podkreślał, że – co prawda – przy ocenie podstaw zastosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania należy brać pod uwagę dolegliwość przewidywanego wymiaru kary, ale przesłanka ta nie może stanowić istotnej i wystarczającej podstawy do aresztowania (zob. wyr. ETPC z 23.6.2005 r. w sprawie [44722/98 Łatasiewicz przeciwko Polsce](#), Legalis, oraz wyr. ETPC z 4.10.2005 r. w sprawie [9190/03 Becciev przeciwko Mołdawii](#), Legalis).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 12.3.2009 r. ([WZ 15/09](#), OSNKW 2009, Nr 7, poz. 52) trafnie podkreślił, że nie może budzić wątpliwości, że podstawą zastosowania środka zapobiegawczego na podstawie § 2 art. 258 KPK musi być wyłącznie cel procesowy, którym jest konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Stosowany areszt nie może być antycypacją kary.

Surowość kary nie jest sama w sobie wystarczającą przesłanką do stosowania tymczasowego aresztowania, a jedynie pozwala na przyjęcie domniemania, że aresztowanie jest niezbędne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co powinno być wykazane w uzasadnieniu stosownego postanowienia.

Surowość kary grożącej oskarżonemu pozwala na przyjęcie domniemania bezprawnego utrudniania przez oskarżonego postępowania karnego, a przez to potrzeby zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego (zob. *J. Izydorczyk*, Stosowanie tymczasowego aresztowania, s. 128; zob. też post. SA w Katowicach z 4.7.2001 r., [II AKZ 488/01](#), OSA 2002, Nr 2, poz. 15; post. SA we Wrocławiu z 6.12.2006 r., [II AKZ 626/06](#), OSA 2007, Nr 3, poz. 11).

Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Wojskowa z dnia 12 marca 2009 r.

WZ 15/09

Teza: Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 KPK nie może być antycypacją grożącej oskarżonemu surowej kary, albowiem dopuszczalne jest wyłącznie w celu procesowym, mianowicie zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Surowość grożącej oskarżonemu kary nie jest przeto, sama w sobie, wystarczającą przesłanką do stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie tego przepisu, a jedynie pozwala na przyjęcie domniemania, że w tym wypadku tymczasowe aresztowanie jest niezbędne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co powinno być jednak wykazane w uzasadnieniu odpowiedniego postanowienia.

(...) z uzasadnienia:

Artykuł 258 § 2 KPK zawiera w sobie domniemanie, że w wypadku grożącej podejrzanemu kary może dojść do zakłócenia prawidłowego toku postępowania, a chcąc temu zapobiec, sąd stosuje areszt tymczasowy. Nie może jednak budzić wątpliwości, że podstawą zastosowania środka zapobiegawczego, w oparciu o omawiany przepis, musi być wyłącznie cel procesowy, którym jest konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Stosowany areszt nie może być zatem antycypacją kary, co zdaje się sugerować autor zażalenia, określając stopień społecznej szkodliwości czynów zarzucanych podejrzanemu. Innymi słowy, surowość kary nie jest sama w sobie wystarczającą przesłanką do stosowania tymczasowego aresztowania, a jedynie pozwala na przyjęcie domniemania, że tymczasowe aresztowanie jest niezbędne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co powinno być wykazane w uzasadnieniu stosownego postanowienia. Dodać też należy, że z uwagi na kontrowersyjny charakter przesłanki, o której mowa w art. 258 § 2 KPK (patrz np. S. Waltoś: Proces karny, Zarys systemu, Warszawa 2002, s. 40), zachodzi potrzeba dużego umiaru w powoływaniu jej jako jedynej, szczególnej podstawy stosowania najbardziej drastycznego środka zapobiegawczego.

Stosowanie TA

W postępowaniu przygotowawczym:

- ▶ sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie,
- ▶ inny sąd rejonowy w wypadkach niecierpiących zwłoki

W postępowaniu sądowym:

Po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy

Zażalenie na TA

- ▶ **Art. 252. § 1.** Na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego przysługuje zażalenie na zasadach ogólnych, chyba że ustawa stanowi inaczej.
- ▶ **§ 2.** Na postanowienie prokuratora w przedmiocie środka zapobiegawczego zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.
- ▶ **§ 3.** **Zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego sąd rozpoznaje niezwłocznie, z tym że zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.**

PRZESŁANKI NEGATYWNE TA

należy odstąpić od tymczasowego aresztowania gdy:

- 1) spowodowałyby dla życia lub zdrowia oskarżonego/podejrzanego poważne niebezpieczeństwo,
- 2) pociągałyby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny.

- chyba że szczególnie względy stoją na przeszkodzie odstąpieniu

Jeżeli stan zdrowia oskarżonego tego wymaga, tymczasowe aresztowanie może być wykonywane tylko w postaci umieszczenia w odpowiednim zakładzie leczniczym, w tym w zakładzie psychiatrycznym.

3) na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że sąd orzeknie w stosunku do oskarżonego:

- ▶ karę pozbawienia wolności z **warunkowym zawieszeniem** jej wykonania lub
- ▶ karę łagodniejszą

Chyba że oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości.

4) na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że okres tymczasowego aresztowania **przekroczy** przewidywany wymiar kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia.

Chyba że oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości.

5) przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności **nieprzekraczającą 2 lat.**

Chyba że oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości.

+ chyba że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym.

W zakresie pkt. 5 – po 15 kwietnia 2016r:

Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności **nieprzekraczającą roku.**

O ZASTOSOWANIU TA ZAWIADAMIA SIĘ :

- ▶ osobę najbliższą dla oskarżonego (można wskazać)
- ▶ inną osobę zamiast lub obok najbliższej – na wniosek oskarżonego
- ▶ pracodawcę, szkołę lub uczelnię, w stosunku do żołnierza – jego dowódcę
- ▶ sądu opiekuńczego, jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia opieki nad dziećmi aresztowanego,
- ▶ organu opieki społecznej, jeżeli zachodzi potrzeba roztoczenia opieki nad osobą niedołążną lub chorą, którą aresztowany się opiekował,
- ▶ organ prowadzący przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie, o ile powziął informację o tym postępowaniu
- ▶ gdy oskarżonym jest przedsiębiorca lub niebędący pracownikiem członek organu zarządzającego przedsiębiorcy, **zarządzającego przedsiębiorstwem**– na jego wniosek

Ponadto na sądzie ciąży obowiązek przedsięwzięcia czynności niezbędnych do ochrony mienia i mieszkania aresztowanego.

O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach należy powiadomić tymczasowo aresztowanego.

CZAS TA – OKRESY MAKSYMALNE

Okres tymczasowego aresztowania liczy się od dnia zatrzymania! (art. 265 k.p.k.)

postępowaniu przygotowawczym

na okres nie dłuższy niż **3 miesiące**.

można przedłużyć do **12 miesięcy** – na wniosek prokuratora gdy ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie 3 miesięcy, (**sąd pierwszej instancji**)

do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji

Do 2 lat łącznie

Na okres dłuższy – na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawichości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego (**sąd apelacyjny**)

Nie przedłuża się (chyba że konieczność takiego przedłużenia jest spowodowana **celowym przewlekaniem** postępowania przez oskarżonego)

- ▶ ponad 12 miesięcy w postępowaniu przygotowawczym gdy kara realnie grożąca oskarżonemu za zarzucane mu przestępstwo nie przekroczy **3 lat** pozbawienia wolności,
- ▶ ponad 2 lata do wydania wyroku w I instancji gdy kara realnie grożąca nie przekroczy **5 lat** pozbawienia wolności,

Jeżeli zachodzi potrzeba stosowania tymczasowego aresztowania **po wydaniu pierwszego wyroku** przez sąd pierwszej instancji, każdorazowe jego przedłużenie może następować na okres nie dłuższy niż **6 miesięcy**.

PORĘCZENIE MAJĄTKOWE

Polega na tym, że oskarżony lub inna osoba fizyczna może złożyć gwarancję w postaci:

- ▶ pieniędzy w walucie krajowej lub obcej,
- ▶ papierów wartościowych krajowych lub zagranicznych,
- ▶ zastawu na rzeczach
- ▶ Hipoteki

Suma poręczenia nie musi znaleźć się w kasie sądu lub prokuratury – tzn. można przyjąć zapewnienie, że określona kwota zostanie wpłacona w razie naruszenia umowy.

PRZEPADEK / ŚCIĄGNIĘCIE:

Obligatoryjny – razie **ucieczki** lub **ukrycia się** oskarżonego.

Fakultatywne – w wypadku **utrudniania w inny sposób** postępowania karnego

PORĘCZENIE SPOŁECZNE

Od pracodawcy, u którego oskarżony jest zatrudniony, od kierownictwa szkoły lub uczelni, których oskarżony jest uczniem lub studentem, od zespołu, w którym oskarżony pracuje lub uczy się, albo od organizacji społecznej, której oskarżony jest członkiem, można, na ich wniosek, przyjąć **poręczenie**, że oskarżony stawi się na każde wezwanie i nie będzie w sposób bezprawny utrudniał postępowania; jeżeli oskarżony jest żołnierzem, można przyjąć poręczenie od zespołu żołnierskiego, zgłoszone za pośrednictwem właściwego dowódcy.

Poręczający jest obowiązany niezwłocznie powiadomić sąd lub prokuratora o wiadomych mu poczynaniach oskarżonego, zmierzających do uchylenia się od obowiązku stawienia się na wezwanie lub do utrudniania w inny bezprawny sposób postępowania.

Jeżeli mimo poręczenia oskarżony nie stawi się na wezwanie lub w inny bezprawny sposób będzie utrudniał postępowanie, organ stosujący środek zapobiegawczy zawiadomi o tym udzielającego poręczenia, a ponadto może zawiadomić bezpośredniego przełożonego osoby, która złożyła poręczenie, i organizację społeczną, do której należy, a także statutowy organ nadrzędny nad poręczającą organizacją społeczną, jeżeli zostanie stwierdzone zaniedbanie obowiązków wynikających z poręczenia. Przed zawiadomieniem należy osobę, która złożyła poręczenie, wezwać w celu złożenia wyjaśnień.

DOZÓR POLICJI

Istota dozoru polega na tym, że oskarżony pozostając na wolności zobowiązany jest do stosowania się do szczególnych wymagań zawartych w postanowieniu sądu lub prokuratora

Organami stosującymi dozór są prokurator i sąd. Dozór policyjny orzekany jest w formie postanowienia, a oskarżony (podejrzany) ma obowiązek stosowania się do wymagań zawartych w postanowieniu.

Dozór może być łączony z innymi nieizolacyjnymi środkami zapobiegawczymi

WARUNKOWY DOZÓR POLICJI

Jeżeli zachodzą przesłanki zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej na szkodę osoby najbliższej albo innej osoby zamieszkującej wspólnie ze sprawcą,

zamiast tymczasowego aresztowania można zastosować dozór, pod warunkiem że oskarżony opuści lokal w wyznaczonym terminie zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu.

DOZÓR POLICJI

1. obowiązek stawiania się we wskazanej jednostce organizacyjnej Policji z dokumentem stwierdzającym tożsamość,

2. obowiązek stosowania się do wymagań zawartych w postanowieniu sądu lub prokuratora. Np.

- ▶ zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu,
- ▶ zgłaszanie się do organu dozoru w określonych odstępach czasu,
- ▶ zawiadamianie o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu,
- ▶ zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami,
- ▶ zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość,
- ▶ zakaz przebywania w określonych miejscach
- ▶ Inne ograniczenia swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru.

3. obowiązek wykonywania poleceń mających na celu dokumentowanie przebiegu dozoru oraz udzielania informacji koniecznych dla ustalenia, czy stosuje się on do wymagań nałożonych w postanowieniu sądu lub prokuratora.

W celu uzyskania takich informacji można wzywać oskarżonego do stawiennictwa w wyznaczonym terminie.

ZAKAZ OPUSZCZENIA KRAJU

Możliwy do zastosowania w razie uzasadnionej obawy ucieczki

Może (choć nie musi) być połączony z zatrzymaniem mu paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu.

do czasu wydania postanowienia w przedmiocie, organ prowadzący postępowanie (np. Policja) może zatrzymać dokument, jednakże na czas nie dłuższy niż **7 dni**.

POWSTRZYMANIE OD PROWADZENIA POJAZDÓW i inne

Tytułem środka zapobiegawczego można:

- ▶ zawiesić oskarżonego w czynnościach służbowych lub
- ▶ zawiesić w wykonywaniu zawodu albo
- ▶ nakazać powstrzymanie się od określonej działalności lub
- ▶ Nakazać powstrzymanie się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów

okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

- ▶ Możliwe do zastosowania w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej
- ▶ Gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tego pokrzywdzonego, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Tryb zastosowania

- ▶ W postępowaniu przygotowawczym stosuje się na **wniosek Policji** albo **z urzędu**.
- ▶ Jeżeli wobec oskarżonego, który został zatrzymany zachodzą podstawy do zastosowania tego środka zapobiegawczego, Policja niezwłocznie, nie później niż przed upływem **24 godzin** od chwili zatrzymania, występuje z wnioskiem do prokuratora o zastosowanie tego środka zapobiegawczego; wniosek powinien być rozpoznany przed upływem **48 godzin** od chwili zatrzymania oskarżonego.
- ▶ Środek ten stosuje się na okres nie dłuższy niż **3 miesiące**. Jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania **sąd** pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, na **wniosek prokuratora**, może przedłużyć jego stosowanie na **dalsze okresy**, nie dłuższe niż **3 miesiące**.
- ▶ Wydając postanowienie o nakazie okresowego opuszczenia przez oskarżonego lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, można, na wniosek oskarżonego, wskazać mu miejsce pobytu w placówkach zapewniających miejsca noclegowe. Placówkami wskazanymi do umieszczenia oskarżonego nie mogą być placówki pobytu ofiar przemocy w rodzinie.

Poszukiwanie oskarżonego

Jeżeli miejsce pobytu oskarżonego lub osoby podejrzanej nie jest znane, zarządza się jego **poszukiwanie**.

LIST GOŃCZY

Jeżeli oskarżony, w stosunku do którego wydano postanowienie o **tymczasowym aresztowaniu**, **ukrywa się**, sąd lub prokurator może wydać postanowienie o poszukiwaniu go listem gończym.

Jeżeli postanowienie o tymczasowym aresztowaniu nie było wydane, można postanowienie takie wydać bez względu na to, czy nastąpiło przesłuchanie podejrzanego.

W razie ujęcia i zatrzymania osoby ściganej listem gończym należy niezwłocznie doprowadzić ją do sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, w celu rozstrzygnięcia przez sąd o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tego środka, chyba że prokurator po przesłuchaniu zatrzymanego zmienił już środek zapobiegawczy lub uchylił tymczasowe aresztowanie.

LIST GOŃCZY

- ▶ 1) sąd lub prokuratora, który wydał postanowienie o poszukiwaniu listem gończym,
- ▶ 2) dane o osobie, które mogą ułatwić jej poszukiwanie, a przede wszystkim personalia, rysopis, znaki szczególne, miejsce zamieszkania i pracy, z dołączeniem w miarę możliwości fotografii poszukiwanego,
- ▶ 3) informację o treści zarzutu postawionego oskarżonemu oraz o postanowieniu o jego tymczasowym aresztowaniu albo o zapadłym wyroku,
- ▶ 4) wezwanie każdego, kto zna miejsce pobytu poszukiwanego, do zawiadomienia o tym najbliższej jednostki Policji, prokuratora lub sądu,
- ▶ 5) ostrzeżenie o odpowiedzialności karnej za ukrywanie poszukiwanego lub dopomaganie mu w ucieczce.

LIST GOŃCZY

W wypadku zatrzymania oskarżonego poszukiwanego listem gończym, sąd musi przesłuchać tę osobę, konwalidując tym samym brak polegający na zaniechaniu jej przesłuchania przed zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

LIST ŻELAZNY

List żelazny może być wydany oskarżonemu (podejrzanemu). Nie może być wydany osobie podejrzanej.

Nie ma znaczenia, czy oskarżony przebywa za granicą na stałe (mieszka tam), czy czasowo (przejściowo).

Wydanie listu żelaznego uzależnione jest od wystąpienia następujących przesłanek:

- 1) przebywanie oskarżonego za granicą;
- 2) złożenie przez oskarżonego oświadczenia, że stawi się do sądu lub prokuratora w oznaczonym terminie, pod warunkiem odpowiadania z wolnej stopy.

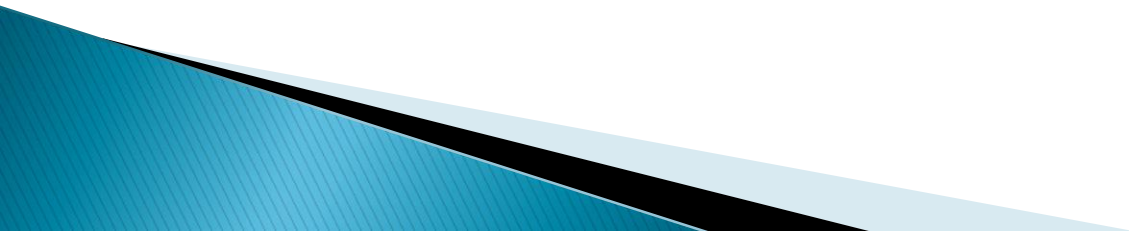
LIST ŻELAZNY

List żelazny może być wydany przez właściwy miejscowo **sąd okręgowy**.

Jeżeli sprawa, w której ma być wydany list żelazny, należy do właściwości rzeczowej sądu rejonowego, sąd ten występuje z wnioskiem do sądu okręgowego. W toku postępowania przygotowawczego prokurator prowadzący lub nadzorujący to postępowanie występuje do sądu okręgowego właściwego do rozpoznania sprawy o przestępstwo albo sądu okręgowego, w którego okręgu znajduje się sąd rejonowy właściwy do jej rozpoznania.

Wydanie listu żelaznego, sąd okręgowy może uzależnić od złożenia poręczenia majątkowego (art. 283 § 1 k.p.k.)

ZAKOŃCZENIE POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO

KOŃCOWE ZAZNAJOMIENIE

Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o:

- ▶ terminie końcowego zaznajomienia,
- ▶ **prawie uprzedniego przejrzania akt w terminie odpowiednim do wagi lub zawichości sprawy, określonym przez organ procesowy (pouczenie)**

W celu przejrzania akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

(stan prawny po 15 kwietnia 2016r. - wcześniej „końcowe zapoznanie się z materiałami postępowania”)

ZAKOŃCZENIE POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO

Termin zaznajomienia podejrzanego: powinien być tak wyznaczony, aby od doręczenia zawiadomienia o nim podejrzanemu i jego obrońcy upłynęło co najmniej 7 dni.

W czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca.

Nie usprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego lub jego obrońcy nie tamuje dalszego postępowania.

Jeżeli postępowanie nie dostarczyło podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, a nie zachodzą warunki określone w art. 324, **umarza się śledztwo** bez konieczności uprzedniego zaznajomienia z materiałami postępowania i jego zamknięcia.

Dwa rodzaje wniosków

W terminie 3 dni od dnia zapoznania się z materiałami postępowania strony, obrońcy lub pełnomocnicy mogą składać wnioski

Do 15 kwietnia są to dwa rodzaje wniosków:

1. o uzupełnienie śledztwa

- wnioski dowodowe, które mogą zostać zrealizowane albo nie uwzględnione na podstawie art. 321 par. 6 k.p.k.

2. o uzupełnienie materiału dowodowego, który ma być przekazany sądowi wraz z aktem oskarżenia, o określone dokumenty zawarte w aktach sprawy

wniosek taki musi zostać uwzględniony przez prokuratora

Konsekwencje niezapoznania się z aktami

1. Faktyczna niemożność wnioskowania o uzupełnienie materiału dowodowego, który ma być przekazany sądowi wraz z aktem oskarżenia, o określone dokumenty zawarte w aktach sprawy (to się po 15 kwietnia zdezaktualizuje)
2. Faktyczna niemożność wnioskowania o uzupełnienie postępowania przygotowawczego
3. Faktyczna niemożność dostrzeżenia rozbieżności pomiędzy treścią zeznań świadków/ wyjaśnień podejrzanego składanych w postępowaniu przygotowawczym, a treścią ich zeznań składanych w postępowaniu sądowym

Po 15 kwietnia 2016r.

W terminie 3 dni od daty zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania strony mogą składać tylko wnioski o uzupełnienie śledztwa.

Postanowienie o zamknięciu

jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu i ogłasza się je lub o jego treści zawiadamia się podejrzanego oraz jego obrońcę.

-ma to znaczenie dla kwestii obrony

UMORZENIE REJESTROWE– art. 325f k.p.k.

jeżeli dane uzyskane w toku:

1. czynności o których mowa w art. 308 § 1 (postępowanie w niezbędnym zakresie) lub
2. prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia

nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych

można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw.

UMORZENIE REJESTROWE

Po wydaniu postanowienia tzw. „umorzeniu rejestrowym” Policja nadal prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów.

Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje **postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia**.

O podjęciu należy poinformować osobę lub instytucję państwową, samorządową lub społeczną, która złożyła **zawiadomienie o przestępstwie**, oraz ujawnionego pokrzywdzonego, a o umorzeniu także podejrzanego – z pouczeniem o przysługujących im uprawnieniach.

AKT OSKARŻENIA

W ciągu 14 dni od daty zamknięcia śledztwa albo od otrzymania aktu oskarżenia sporządzonego przez Policję w dochodzeniu, prokurator:

1. sporządza akt oskarżenia lub zatwierdza akt oskarżenia sporządzony przez Policję w dochodzeniu i
2. wnosi go do sądu

Gdy podejrzany jest tymczasowo aresztowany, termin ten wynosi 7 dni.

Akt oskarżenia

Akt oskarżenia powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego,
- 2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody,
- 3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego,
- 4) wskazanie przepisów ustawy karnej, pod które zarzucany czyn podpada,
- 5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy (po 1 kwietnia nie wskazuje się trybu)
- 6) Przed 15 kwietnia 2016r. : informację o złożeniu przez pokrzywdzonego wniosku, o którym mowa w art. 59a Kodeksu karnego.

Wykaz dowodów wraz z tezami dowodowymi

Do 15 kwietnia:

wykaz dowodów, o których przeprowadzenie podczas rozprawy głównej oskarżyciel wnosi, wraz z określeniem dla każdego dowodu, jakie okoliczności mają być udowodnione, (w razie potrzeby także wraz ze wskazaniem sposobu i kolejności przeprowadzenia dowodów).

Wykaz powinien być usystematyzowany według rodzajów czynności dowodowych, w szczególności zawierać odrębne listy:

- ▶ 1) osób, których wezwania na rozprawę oskarżyciel żąda,
- ▶ 2) dokumentów, których odczytania, odtworzenia bądź ujawnienia domaga się oskarżyciel,
- ▶ 3) dowodów rzeczowych, podlegających oględzinom.

Wykaz dowodów wraz z tezami dowodowymi

Po 15 kwietnia

Akt oskarżenia powinien zawierać:

- 1) listę osób, których wezwania oskarżyciel żąda,
- 2) wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel (bez tez dowodowych!)

UZASADNIENIE AO

Do 15 kwietnia:

Do aktu oskarżenia **można dołączyć** jego uzasadnienie, w którym przytacza się fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśnia podstawę prawną oskarżenia i omawia okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie.

Po 15 kwietnia:

Do aktu oskarżenia **dołącza się jego uzasadnienie**, przytaczające fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie.

Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, akt oskarżenia może nie zawierać uzasadnienia.";

AKT OSKARŻENIA

Do 15 kwietnia:

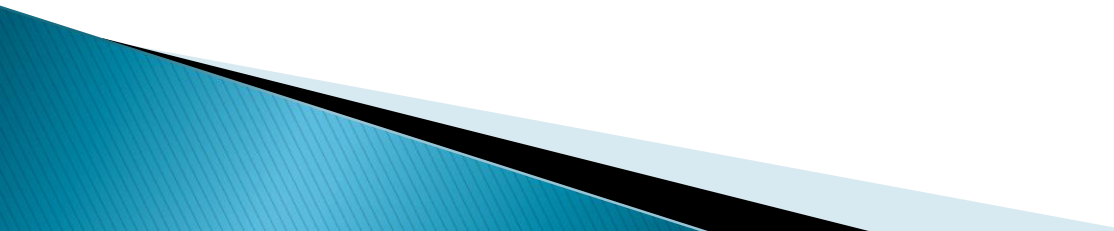
- ▶ Obligatoryjne tezy dowodowe
- ▶ Fakultatywne uzasadnienie aktu oskarżenia

Po 15 kwietnia:

- ▶ Fakultatywne tezy dowodowe
- ▶ Obligatoryjne uzasadnienie w śledztwie, fakultatywne w dochodzeniu

Pierwotnie wg projektu rządowego: fakultatywne tezy i fakultatywne uzasadnienie AO

KONSENSUALNE METODY ZAKOŃCZENIA POSTĘPOWANIA

1. SKAZANIE BEZ ROZPRAWY (w trybie art. 335 – §1 i 2 k.p.k.)
 2. SKAZANIE BEZ PRZEPROWADZENIA POSTĘPOWANIA DOWODOWEGO (w trybie art. 387 lub 338a k.p.k.)
 3. UMORZENIE KOMPENSACYJNE (art. 59a k.p.k.)
-

UMORZENIE KOMPENSACYJNE NA WNIOSEK POKRZYWDZONEGO – art. 59a k.k.

Warunki zastosowania instytucji:

- ▶ sprawca nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy,
- ▶ Pojednanie sprawcy z pokrzywdzonym,
- ▶ naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie,
- ▶ wniosek pokrzywdzonego złożony przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji
- ▶ występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, lub występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jak również o występki określony w art. 157 § 1.
- ▶ Nie zachodzi szczególna okoliczność uzasadniająca, że umorzenie postępowania byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary.

W postępowaniu przygotowawczym zgodę na umorzenie postępowania wyraża prokurator, w postępowaniu sądowym zgodę wyraża sąd

Po 15 kwietnia: art. 59a k.k. uchylony

335 § 1 Skazanie bez rozprawy – wniosek prokuratora zamiast AO

Warunki porozumienia do 15 kwietnia:

- ▶ oskarżony **przyznaje się do winy**,
- ▶ w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
- ▶ postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
- ▶ nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony, należycie powiadomiony o terminie posiedzenia

Skutki:

- >prokurator zamiast aktu oskarżenia kieruje do sadu wniosek o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy
- >Sąd skazuje oskarżonego wyrokiem na posiedzeniu na karę i inne środki uzgodnione przez oskarżonego z prokuratorem
- >Możliwość ograniczenia postępowania przygotowawczego

335 § 2 skazanie bez rozprawy – wniosek prokuratora dołączany do

AO

Warunki porozumienia

- ▶ Oskarżonemu zarzuca się **występek**,
- ▶ okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości,
- ▶ oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanymi ustaleniami
- ▶ uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego
- ▶ Brak sprzeciwu pokrzywdzonego należycie powiadomionego o terminie posiedzenia

Po 15 kwietnia dodatkowy warunek:

postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte.

Skutki:

Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków

Skazanie wyrokiem na posiedzeniu

338a wniosek oskarżonego o skazanie bez postępowania dowodowego

- ▶ Warunkiem uwzględnienia jest brak sprzeciwu prokuratora i pokrzywdzonego
- ▶ Jeśli oskarżonemu zarzucono **występek**, wniosek można rozpoznać na posiedzeniu
- ▶ okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
- ▶ Termin: przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy → można skazać na posiedzeniu a w sprawach z możliwością nadzwyczajnego złagodzenia kary

Po 15 kwietnia

- ▶ warunkiem jest, aby zarzucone przestępstwo zagrożone było karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności
- ▶ Prezes sądu może skierować sprawę na posiedzenie, jeżeli zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności i prezes sądu uzna, że cele postępowania nie sprzeciwiają się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu

387 skazanie bez postępowania dowodowego – wnioszek oskarżonego na rozprawie

Warunki uwzględnienia wniosku:

- ▶ okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
- ▶ cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości;
- ▶ **nie sprzeciwia się temu prokurator,**
- ▶ **Nie sprzeciwia się temu pokrzywdzony**

Termin: do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej

Po 15 kwietnia:

Zarzucone przestępstwo jest zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności

Skutki zastosowania instytucji konsensualnych z 335, 338a i 387

Art. 60a k.k.

uwzględniając wniosek sąd może:

- ▶ zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary (tzn. wymierzyć karę poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo karę łagodniejszego rodzaju)
- ▶ odstąpić od wymierzenia kary i orzec wyłącznie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, jeżeli przypisany oskarżonemu występki jest zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności

Po 15 kwietnia:

Art. 60a k.k. uchylony

AKT OSKARŻENIA

Skarga etapowa inicjująca postępowanie sądowe

->Co zawiera m.in. AO?

1) Dane oskarżonego

2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu

3) Kwalifikacja prawna czynu

4) wykaz dowodów, o których przeprowadzenie podczas rozprawy głównej oskarżyciel wnosi, wraz z **tezami dowodowymi tzn. określeniem dla każdego dowodu, jakie okoliczności mają być udowodnione**

5) Listy osób do wezwania na rozprawę, dowodów rzeczowych i dokumentów

+ Z aktem oskarżenia przekazuje się sądowi jedynie materiały postępowania przygotowawczego związane z kwestią odpowiedzialności osób wskazanych w tym akcie

Protokoły przesłuchań świadków znajdują się w wyodrębnionym zbiorze dokumentów

Uzasadnienie AO:

Obecnie jest fakultatywne

Co zawiera? fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie

AO po 15 kwietnia

- ▶ Uzasadnienie AO jest obligatoryjne w sprawach których było prowadzone śledztwo, fakultatywne w sprawach w których prowadzono dochodzenie
- ▶ Prokurator nie musi oznaczać tez dowodowych
- ▶ Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi całe akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami

WPŁYW AO DO SĄDU

1. KONTROLA POD WZGLĘDEM FORMALNYM – dokonuje jej prezes sądu – jeśli AO zawiera braki formalne, prezes zwraca AO prokuratorowi, który w powinien usunąć je w ciągu 7 dni, a jeśli nie przeprowadzono zaznajomienia – przeprowadzić w oznaczonym terminie

2. KONTROLA MERYTORYCZNA – oddanie po sąd, które ma zapobiec oskarżeniu oczywiście bezzasadnemu, prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie

po 15 kwietnia 2016r. prezes może dokonać zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego

SKIEROWANIE SPRAWY NA POSIEDZENIE

- 1) prokurator złożył wniosek o orzeczenie środków zabezpieczających,
- 2) zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania,
- 3) do aktu oskarżenia dołączono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2
- 5) prokurator złożył wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1,
- 6) oskarżony, któremu zarzucono występki, przed doręczeniem mu zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy złożył wniosek, o którym mowa w art. 338a,
- 7) zachodzi potrzeba rozważenia kwestii umorzenia postępowania wskutek złożenia po wniesieniu aktu oskarżenia wniosku, o którym mowa w art. 59a Kodeksu karnego.
- 8) Potrzeba umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia,
- 9) Potrzeba umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2–11,
- 10) Potrzeba wydania postanowienia o niewłaściwości sądu lub o zmianie wskazanego w akcie oskarżenia trybu postępowania,
- 11) Potrzeba zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego (to po 15 kwietnia 2016r.)
- 12) Potrzeba wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania,
- 13) Potrzeba wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu,
- 14) Potrzeba wydania wyroku nakazowego.

ZWROT SPRAWY DO POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO – po 15 kwietnia 2016r.

Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, jeżeli akta sprawy wskazują na istotne braki tego postępowania, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności.

Przekazując sprawę prokuratorowi sąd wskazuje kierunek uzupełnienia, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.

Po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia oskarżyciel publiczny składa **nowy akt oskarżenia** lub **podtrzymuje poprzedni**, kieruje do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania albo postępowanie umarza.

Przygotowanie do rozprawy

1. Posiedzenie przygotowawcze

- ▶ Jeżeli przewidywany zakres postępowania dowodowego uzasadnia przypuszczenie, że w sprawie niezbędne będzie wyznaczenie co najmniej 5 terminów rozprawy
- ▶ prezes sądu wzywa do przedstawienia w terminie 7 dni do przedstawienia stanowiska w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej (wnioski dowodowe, informacje i oświadczenia itp.)

2. W sprawach, w których nie wyznaczono posiedzenia przygotowawczego, prezes sądu wydaje pisemne zarządzenie wskazujące sędziego albo członków składu orzekającego.

Przewodniczący składu orzekającego wydaje pisemne zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej, w którym wskazuje

WYZNACZANIE SKŁADU

DO 15 KWIETNIA:

- ▶ sędziów wyznacza się w kolejności według wpływu sprawy oraz jawnej dla stron listy sędziów danego sądu lub wydziału.
- ▶ Odstępstwo od tej kolejności jest dopuszczalne tylko z powodu choroby sędziego lub z innej ważnej przyczyny, co należy zaznaczyć w zarządzeniu o wyznaczeniu rozprawy.
- ▶ Gdy w akcie oskarżenia zarzuca się **popętnienie zbrodni zagrożonej karą 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności**, wyznaczenia składu orzekającego dokonuje się na wniosek prokuratora lub obrońcy w drodze losowania, przy którym mają oni prawo być obecni. Prokurator może złożyć wniosek nie później niż w ciągu 7 dni po wniesieniu do sądu aktu oskarżenia, a obrońca w ciągu 7 dni od dnia doręczenia mu odpisu aktu oskarżenia

PO 15 KWIETNIA

- ▶ Wg kolejności wpływu : orzekanie w składzie jednoosobowym oraz wyznaczenie sędziego sprawozdawcy
- ▶ Odstępstwo od tej kolejności jest dopuszczalne tylko w formie pominięcia sędziego z powodu jego dłuższej choroby lub innej usprawiedliwionej niemożności wykonywania obowiązków służbowych, bądź też ważnej przyczyny wynikającej z organizacji pracy w sądzie
- ▶ Jeżeli do orzekania w sprawie należy powołać więcej niż jednego sędziego, kolejnego albo kolejnych sędziów wyznacza się **w drodze losowania**
- ▶ Gdy w akcie oskarżenia zarzuca się **popętnienie zbrodni zagrożonej karą 25 lat pozbawienia wolności albo dożywotniego pozbawienia wolności**, wyznaczenia składu orzekającego dokonuje się na wniosek prokuratora lub obrońcy **w drodze losowania**. Prokurator może złożyć wniosek w akcie oskarżenia, a obrońca w ciągu **3 dni** od dnia doręczenia mu odpisu aktu oskarżenia.
- ▶ !!!naruszenie tych zasad po 15 kwietnia stanowi **bezwzględna przyczynę odwoławczą**

DOREĘCZENIE ZAWIADOMIENIA

- ▶ Pomiedzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy głównej powinno upłynąć co najmniej 7 dni.
- ▶ W razie niezachowania tego terminu w stosunku do oskarżonego lub jego obrońcy rozprawa na ich wniosek, zgłoszony przed rozpoczęciem przewodu sądowego, ulega **odroczeniu** (OBLIGATORYJNIE)
- ▶ Doręczając oskarżonemu pozbawionemu wolności, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, zawiadomienie o terminie rozprawy, należy pouczyć go o prawie do złożenia w terminie 7 dni od daty doręczenia tego zawiadomienia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę.

Obecność skarżonego na rozprawie

Oskarżony ma prawo brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać jego obecność za obowiązkową. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa, przewodniczący zarządza jego natychmiastowe zatrzymanie i doprowadzenie lub przerywa w tym celu rozprawę albo też sąd ją odracza.

Obecność oskarżonego jest obowiązkowa w sprawach o zbrodnie w trakcie przedstawienia podstaw zarzutu i pouczenie o prawie do składania wyjaśnień i odmowy składania wyjaśnień

Procedowanie bez oskarżonego:

1. oskarżony, którego obecność nie jest obowiązkowa nie stawia się
2. oskarżony pomimo upomnienia go przez przewodniczącego zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub godzący w powagę sądu
3. oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa:
 - ▶ złożył już wyjaśnienia i opuścił salę rozprawy bez zezwolenia przewodniczącego
 - ▶ złożył już wyjaśnienia i zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej nie stawiał się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia
 - ▶ wprawił się ze swej winy w stan powodujący niezdolność do udziału w rozprawie, nawet jeżeli nie złożył jeszcze wyjaśnień (wymóg wydania przez sąd postanowienia)
 - ▶ Oskarżony zawiadomiony o terminie rozprawy oświadcza, że nie weźmie udziału w rozprawie, uniemożliwia doprowadzenie go na rozprawę albo zawiadomiony o niej osobiście nie stawia się na rozprawę bez usprawiedliwienia

Jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień przed sądem, można zastosować art. 396 § 2 lub uznać za wystarczające odczytanie jego poprzednio złożonych wyjaśnień.

ROZPRAWA

- ▶ Odbywa się jawnie i ustnie
- ▶ przewodniczący umożliwia stronom wypowiedzenie się co do każdej kwestii podlegającej rozstrzygnięciu.
- ▶ Jeżeli w jakiegokolwiek kwestii jedna ze stron zabiera głos, prawo głosu przysługuje również wszystkim innym stronom. obrońcy oskarżonego i oskarżonemu przysługuje głos ostatni
- ▶ Przewodniczący wydaje wszelkie zarządzenia niezbędne do utrzymania na sali sądowej spokoju i porządku.

Rola przewodniczącego

Art. 366. § 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem.

Po 15 kwietnia:

§ 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.

→ przewaga inkwizycyjności, sąd ingeruje w postępowanie dowodowe

§ 2. Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej.

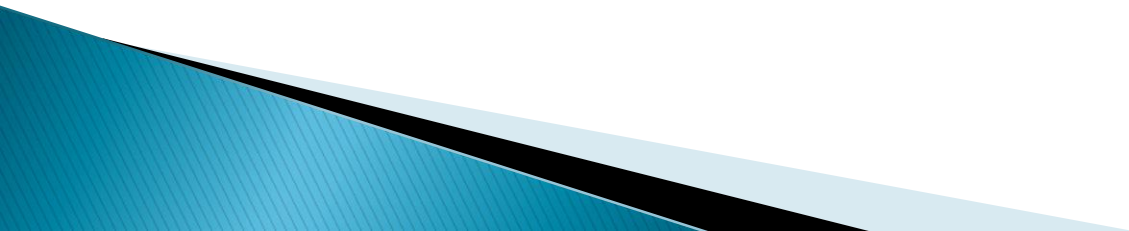
PRZEBIEG ROZPRAWY

1. wywołanie sprawy
 2. sprawdzenie obecności i czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy
 3. Załatwienie kwestii incydentalnych
 4. zarządzenie opuszczenie sali rozpraw przez świadków, pokrzywdzony i biegli mogą pozostać na sali
 5. otwarcie przewodu sądowego
 - postępowanie dowodowe
 - zapytanie czy strony wnoszą o uzupełnienie
1. Zamknięcie przewodu
 2. Głosy stron
 3. Narada i głosowanie
 4. Ogłoszenie wyroku

Przewód sądowy

1. Zwięzłe przedstawienie zarzutów oskarżenia przez oskarżyciela, jeśli wniesiono odpowiedź na AO, przewodniczący informuje o jej treści
2. Zwyczajowe zapytanie czy oskarżony zrozumiał treść zarzutu
3. pouczenie oskarżonego o m.in. prawie składania wyjaśnień i odmowy składania wyjaśnień, prawie odmowy odpowiedzi na pytania, prawie składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia
4. Zapytanie czy oskarżony przyznaje się do zarzucanego mu czynu i czy chce składać wyjaśnienia
5. Przesłuchanie oskarżonego (do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania może złożyć wniosek w trybie 387)
6. Pouczenie oskarżonego o prawie zadawania pytań osobom przesłuchiwanym oraz składania wyjaśnień co do każdego dowodu
7. Dalsze postępowanie dowodowe – Dowody na poparcie oskarżenia powinny być w miarę możliwości przeprowadzone przed dowodami służącymi do obrony. Przy przesłuchaniu świadka nie powinni być obecni świadkowie, którzy jeszcze nie zostali przesłuchani
8. Zapytanie czy strony wnoszą o uzupełnienie przewodu
9. Zamknięcie przewodu sądowego
–sąd może go wznowić aż do ogłoszenia wyroku

POSTĘPOWANIE DOWODOWE

Sytuacja wyjściowa:

Art. 2 § 1 dyrektywa trafnej reakcji karnej:
aby sprawca przestępstwa został wykryty i
pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba,
której **nie udowodniono winy**, nie poniosła tej
odpowiedzialności

Po 15 kwietnia:

*Aby sprawca przestępstwa został wykryty i
pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba
niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności*

Art. 5. § 1. Oskarżonego uważa się za niewinnego,
dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i
stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

IN DUBIO PRO REO

Do 15 kwietnia:

Art. 5 § 2. Wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym, rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

→ sąd nie musi sam dopuszczać dowodów z urzędu, wystarczy, że całość postępowania dowodowego w instancji nie dostarczyło podstaw do skazania

Po 15 kwietnia:

§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego

→ dominacja działania z urzędu sądu, sąd musi poszukiwać dowodów które pozwolą mu stwierdzić, że wątpliwości nie są możliwe do usunięcia.

Przeprowadzanie dowodów

Art. 5 § 2 k.p.k. należy czytać zawsze w kontekście art. 167 k.p.k.

Art. 167. § 1. W postępowaniu przed sądem, które zostało wszczęte z inicjatywy strony, dowody przeprowadzane są przez strony po ich dopuszczeniu przez przewodniczącego lub sąd.

W razie niestawiennictwa strony, na której wniosek dowód został dopuszczony, a także w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, dowód przeprowadza sąd w granicach tezy dowodowej.

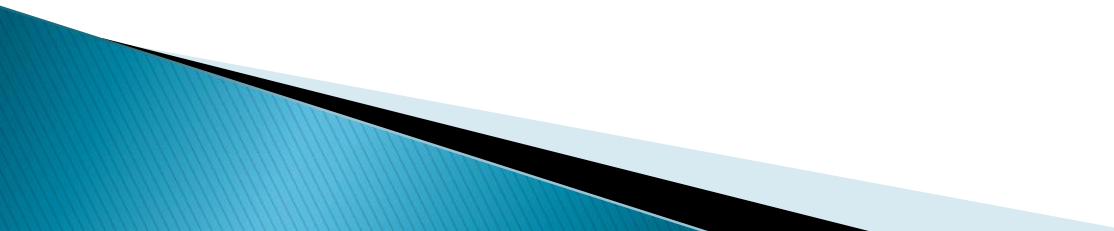
W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może dopuścić i przeprowadzić dowód z urzędu.

§ 2. W innym postępowaniu przed sądem niż wymienione w § 1 oraz w postępowaniu przygotowawczym dowody przeprowadzane są przez organ procesowy prowadzący postępowanie. Nie wyłącza to prawa do zgłoszenia wniosku dowodowego przez stronę.

po 15 kwietnia

Art. 167. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu.

DOWODY

1. WYJAŚNIENIA OSKARZONEGO
 2. ZEZNANIA ŚWIADKÓW
 3. DOWODY RZECZOWE
 4. DODOWY Z DOKUMENTÓW
 5. DOWÓD Z OPINII BIEGŁEGO
 6. EKSPERYMENT PROCESOWY
 7. OKAZANIE
 8. KONFRONTACJA
-

ŚWIADEK

Każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania.

Nie wolno przesłuchiwać jako świadków:

- 1) obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę,
- 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi.
- 3) mediatora co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne

Przesłuchanie

1. Przewodniczący uprzedza o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania lub zatajenie prawdy
2. zapytanie świadka o imię, nazwisko, wiek, zajęcie, karalność za fałszywe zeznanie lub oskarżenie oraz stosunek do stron.
3. Złożenie przyrzeczenia przez świadka
4. Etap swobodnej wypowiedzi :
 - Zapytanie przewodniczącego czy świadek wie w jakiej sprawie został wezwany i co mu wiadomo w sprawie
 - 1. Pytania stron do świadka : jako pierwsza pytanie zadaje strona na wniosek której dopuszczono dowód
 - 2. Ewentualne odczytanie odpowiedniego fragmentu protokołu wcześniej złożonych zeznań i zapytanie czy świadek może odnieść się do ich treści lub wyjaśnić zachodzące sprzeczności

Prawo odmowy zeznań

1) osoba najbliższa dla oskarżonego

Prawo odmowy zeznań trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.

2) świadek, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem.

Świadek może uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Świadek może żądać, aby przesłuchano go na rozprawie z wyłączeniem jawności, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić na **hańbę** jego lub osobę dla niego najbliższą.

ZWOLNIENIE OD ZŁOŻENIA ZEZNANIA/ODPOWIEDZI

Można zwolnić od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytania osobę pozostającą z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym, jeżeli osoba taka wnosi o zwolnienie.

WARUNKI:

- ▶ SZCZEGÓLNIENIE BLISKI STOSUNEK OSOBISTY
- ▶ WNIOSEK OSOBY UPRAWNIONEJ

KORZYSTANIE Z PRAWA ODMOWY

- ▶ TERMIN : do rozpoczęcie pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym
- ▶ poprzednio złożone zeznanie tej osoby nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone
- ▶ Sporządzone w postępowaniu karnym **protokoły oględzin ciała podlegają ujawnieniu** na rozprawie, choćby osoba poddana oględzinom odmówiła wyjaśnień lub zeznań albo została od nich zwolniona

ODCZYTYWANIE

1. Wolno odczytywać na rozprawie głównej protokoły przesłuchania świadków i oskarżonych, sporządzone w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę, gdy bezpośrednio przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne, a żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia

2. Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, *albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawił się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący zaniechał wezwania świadka, a także wtedy, gdy świadek zmarł*, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym *przez ustawę*.

KARY PORZĄDKOWE

KARA PIENIĘŻNA

Na **świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę**, który bez należytego usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie albo bez zezwolenia tego organu wydalil się z miejsca czynności przed jej zakończeniem, można nałożyć karę pieniężną w wysokości **do 10.000 złotych (PO 15 KWIETNIA DO 3.000 zł)**

Taką samą karę można zastosować co do osoby, która **bezpodstawnie** uchyliła się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty, złożenia przyrzeczenia, wydania przedmiotu, dopełnienia obowiązków poręczyciela albo spełnienia innego ciążącego na niej obowiązku w toku postępowania.

ARESZT DO 30 DNI

W razie uporczywego uchylenia się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty oraz wydania przedmiotu można zastosować, niezależnie od kary pieniężnej, aresztowanie na czas nieprzekraczający 30 dni.

Aresztowanie należy uchylić, jeżeli osoba aresztowana spełni obowiązek albo postępowanie przygotowawcze lub postępowanie w danej instancji ukończono.

ZAKAZY DOWODOWE

normy prawne zabraniające przeprowadzenia dowodu w określonych warunkach lub ograniczające możliwość uzyskania dowodów.

Nie wolno zadawać pytań sugerujących osobie przesłuchiwanej treść odpowiedzi.

Niedopuszczalne jest:

- 1) wpływanie na wypowiedzi osoby przesłuchiwanej za pomocą **przymusu lub groźby bezprawnej**,
- 2) stosowanie **hipnozy albo środków chemicznych lub technicznych** wpływających na procesy psychiczne osoby przesłuchiwanej albo mających na celu **kontrolę nieświadomych reakcji jej organizmu** w związku z przesłuchaniem.
-> Wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi nie mogą stanowić dowodu.
- 3) Złożone wobec **biegłego** albo wobec **lekarza** udzielającego pomocy medycznej **oświadczenia** oskarżonego, dotyczące zarzucanego mu czynu, **nie mogą stanowić dowodu**.
- 4) Dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub z zeznań świadka nie wolno zastępować treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych.

ZAKAZY DOWODOWE

- ▶ a) zakaz dowodzenia treści zeznań świadka, który skorzystał z prawa odmowy zeznań (lub zwolniono go z obowiązku zeznawania,
- ▶ b) zakaz dowodzenia przebiegu narady sędziowskiej i sposobu w jaki głosowano,
- ▶ c) zakaz przeprowadzania czynności dowodowej, która prowadzi do ujawnienia okoliczności dotyczących objęcia ochroną świadka koronnego.

Zakazy dowodowe

- ▶ a) zakaz przesłuchiwania w charakterze świadka obrońcy lub adwokata udzielającego pomocy zatrzymanemu co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę,
- ▶ b) zakaz przesłuchiwania duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi,
- ▶ C) zakaz przesłuchiwania mediatora, co do okoliczności o których dowiedział się prowadzić mediację
- ▶ c) zakaz przesłuchiwania osoby najbliższej, która skorzystała z prawa odmowy zeznań,
- ▶ d) zakaz przesłuchiwania osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy państwowej, jeśli nie zostały z niej w odpowiedni trybie zwolnione
- ▶ e) zakaz przesłuchiwania osób ze względu na tajemnicę służbową, zawodową, nie zostały z niej w odpowiedni trybie zwolnione
- ▶ f) zakaz poddawania świadka oględzinom ciała, badaniu lekarskiemu (lub psychicznemu) bez jego zgody (podejrzanego/ oskarżonego można poddać bez jego zgody)

168a do 15 kwietnia

Art. 168a. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.

Doktryna owoców zatrutego drzewa to zasada, która wyłącza możliwość oparcia się w procesie na dowodach pochodnych, które uzyskano bezpośrednio na podstawie, zdobytych z naruszeniem prawa.

„prawo polskie nie przyjmuje, znanej zwłaszcza w systemie amerykańskim, zasady zakazu spożywania owoców zatrutego drzewa (fruits of poisoned tree), które eliminuje z postępowania nie tylko dotknięty bezpośrednio wadą, ale i uzyskane za jego pomocą dowody dalsze” T. Grzgorczyk

Stąd art. 168a k.p.k. nie odnosi się do owoców zatrutego drzewa.

Art. 168a po 15 kwietnia

Art. 168a. Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że (warunki eliminacji)

- ▶ dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych,
- ▶ w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.

Art. 168a po 15 kwietnia

„Art. 168a. Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.”;

-zmiana ta powoduje, że żaden do tej pory bezwzględny zakaz dowodowy nie ma już charakteru bezwzględnego. Dowód, dla jego wyeliminowania z podstawy wyrokowania, musi być więc już nie tylko nielegalny (tj. uzyskany z naruszeniem zakazu dowodowego) ale również niewiarygodny. Żeby natomiast organ mógł ocenić jego wiarygodność, musi taki dowód przeprowadzić (tj. wprowadzić do podstawy dowodowej w określony przepisami prawa sposób np. odczytać na rozprawie protokół)

BIEGLI

Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego albo biegłych.

O dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydaje się postanowienie

W celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów. Na wniosek psychiatrów do udziału w wydaniu opinii powołuje się ponadto biegłego lub biegłych innych specjalności.

OPINIA BIEGŁEGO

Biegły przeprowadza ekspertyzę (badanie) i wystawia opinię

W zależności od polecenia organu procesowego biegły składa opinię ustnie lub na piśmie

Jeżeli opinia jest **niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność** w samej opinii lub między różnymi opiniami w tej samej sprawie, można wezwać ponownie tych samych biegłych lub powołać innych.

Opinia prywatna

–opinia sporządzona nie na zlecenie organu procesowego, a na zlecenie uczestnika postępowania. Od 1 lipca 2015r. Może być przedkładana jako dowód samoistny w postępowaniu i sąd może czynić na jej podstawie ustalenia faktyczne. Do 1 lipca 2015r. Mogła służyć najwyżej jako uzasadnienie wniosku o powołanie innego biegłego lub ponowne wezwanie tego samego z uwagi na niepełność, niejasność lub wewnętrzną sprzeczność opinii.

k.p.k. stanowi, że „Mogą być odczytywane na rozprawie wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza postępowaniem karnym, w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki.”

Przed 1 lipca 2015r. Przepis brzmiał „ Mogą być odczytywane na rozprawie wszelkie dokumenty prywatne, powstałe poza postępowaniem karnym, i nie dla jego celów w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki

OBSERWACJA PSYCHIATRYCZNA

- ▶ W razie zgłoszenia przez **biegłych takiej konieczności**, badanie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego może być połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym tylko wtedy, gdy **zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo**, że oskarżony popełnił przestępstwo.
- ▶ O potrzebie obserwacji w zakładzie leczniczym orzeka **sąd**, określając miejsce i czas trwania obserwacji. W postępowaniu przygotowawczym sąd orzeka na wniosek prokuratora.
- ▶ Obserwacja w zakładzie leczniczym nie powinna trwać dłużej niż 4 tygodnie; na wniosek zakładu sąd może przedłużyć ten termin na czas określony, niezbędny do zakończenia obserwacji;
- ▶ łączny czas trwania obserwacji w danej sprawie nie może przekroczyć 8 tygodni.

ogłędziny

W razie potrzeby dokonuje się ogłędzin miejsca, osoby lub rzeczy.

Jest to zmysłowe zapoznanie się przez organ procesowy z miejscem, ciałem osoby lub rzeczą celem ujawnienia ich cech charakterystycznych (środków dowodowych), istotnych dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu lub ujawnienia źródła dowodu.

Wbrew nazwie nie są to tylko spostrzeżenia wzrokowe. Ogłędzinami jest także poznanie za pomocą innych zmysłów – słuchu, węchu i dotyku.

OGŁĘDZINY I OTWARCIE ZWŁÓK

Jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci, przeprowadza się oględziny i otwarcie zwłok.

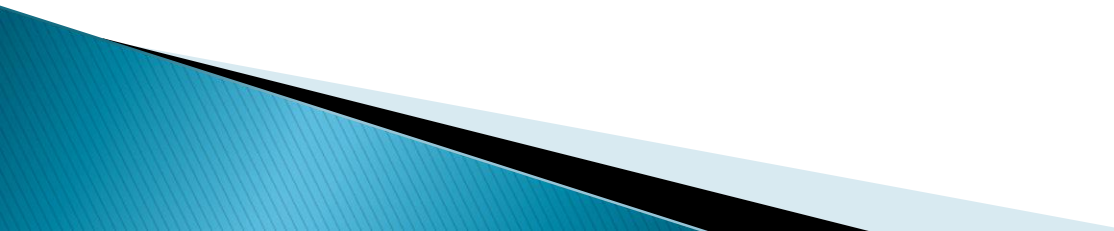
Oględzin zwłok dokonuje prokurator, a w postępowaniu sądowym sąd, z udziałem **biegłego lekarza, w miarę możliwości z zakresu medycyny sądowej**. W wypadkach nie cierpiących zwłoki oględzin dokonuje Policja z obowiązkiem niezwłocznego powiadomienia prokuratora.

Oględzin zwłok dokonuje się na miejscu ich znalezienia. Do czasu przybycia biegłego oraz prokuratora lub sądu przemieszczać lub poruszać zwłoki można tylko w razie konieczności.

Otwarcia zwłok dokonuje biegły lekarz, w miarę możliwości z zakresu medycyny sądowej, w obecności prokuratora albo sądu.

Eksperyment procesowy

W celu sprawdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy można przeprowadzić, w drodze eksperymentu procesowego:

1. doświadczenie lub
 2. odtworzenie przebiegu stanowiących przedmiot rozpoznania zdarzeń lub ich fragmentów.
-

Okazanie

Osobie przesłuchiwanej można okazać inną osobę, jej wizerunek lub rzecz w celu jej rozpoznania.

Okazanie powinno być przeprowadzone tak, aby wyłączyć sugestię.

Podczas okazania osoba okazywana powinna znajdować się w grupie obejmującej łącznie co najmniej cztery osoby.

W razie potrzeby okazanie można przeprowadzić również tak, aby wyłączyć możliwość rozpoznania osoby przesłuchiwanej przez osobę rozpoznawaną.

konfrontacja

Osoby przesłuchiwane mogą być konfrontowane w celu wyjaśnienia sprzeczności

GŁOSY STRON

- ▶ Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, ich przedstawicielom oraz w miarę potrzeby przedstawicielowi społecznemu, który przemawia przed obrońcą i oskarżonym.
- ▶ Głos zabierają w następującej kolejności: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, obrońca oskarżonego i oskarżony. Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronami.
- ▶ Jeżeli oskarżyciel ponownie zabiera głos, należy również udzielić głosu obrońcy i oskarżonemu.

wyrokowanie

Po wysłuchaniu głosów stron sąd niezwłocznie przystępuje do narady.

Podstawę wyroku może stanowić tylko całość okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej.

W sprawie zawitej albo z innych ważnych powodów sąd może odroczyć wydanie wyroku na czas nieprzekraczający 14 dni.

NARADA I GŁOSOWANIE

Przebieg narady i głosowania nad orzeczeniem jest tajny, a zwolnienie od zachowania w tym względzie tajemnicy nie jest dopuszczalne.

Naradą i głosowaniem kieruje przewodniczący

Orzeczenia zapadają większością głosów.

Jeżeli zdania tak się podzielą, że żadne z nich nie uzyska większości, zdanie najmniej korzystne dla oskarżonego przyłącza się do zdania najbardziej doń zbliżonego, aż do uzyskania większości.

Uzasadnienie orzeczenia podpisują osoby, które orzeczenie wydały, nie wyłączając osoby przegłosowanej.

OGŁOSZENIE WYROKU

- ▶ Po podpisaniu wyroku przewodniczący ogłasza go publicznie;
- ▶ Niestawiennictwo stron, ich obrońców i pełnomocników nie stoi na przeszkodzie ogłoszeniu wyroku.
- ▶ w czasie ogłaszania wyroku wszyscy obecni, z wyjątkiem sądu, stoją.
- ▶ Ogłaszając wyrok można pominąć treść zarzutów oskarżenia.
- ▶ Zgłoszenie zdania odrębnego podaje się do wiadomości, a jeżeli członek składu orzekającego, który zgłosił zdanie odrębne, wyraził na to zgodę, także jego nazwisko.
- ▶ Po ogłoszeniu przewodniczący lub jeden z członków składu orzekającego podaje ustnie najważniejsze powody wyroku.

Wniosek o uzasadnienie wyroku (o sporządzenie na piśmie i doręczenie)

Termin: 7 dni od daty ogłoszenia wyroku,

Wniosek składa się na piśmie.

Podmioty uprawnione: strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydane na posiedzeniu, także pokrzywdzony.

Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną lub wniosku złożonego po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 (nieuzupełnienie braku w terminie). **Na zarządzenie przysługuje zażalenie.**

We wniosku należy wskazać, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

Dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i – pomimo złożenia wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym ogłoszono wyrok – nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku, termin wymieniony w § 1 biegnie od daty doręczenia mu wyroku.

Skutki złożenia wniosku

Otwarcie drogi do wniesienia środka odwoławczego od wyroku tj. apelacji wymaga uprzedniego złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku.

Termin do wniesienia apelacji biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem i wynosi 14 dni.

UZASADNIENIE WYROKU

Uzasadnienie powinno być **zwięzłe i składać się z następujących elementów**:

- 1) **Uzasadnienie faktyczne** : wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych,
- 2) **Uzasadnienie prawne**: wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.
- 3) **Uzasadnienie wymiaru kary**: W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku.

Do 15 kwietnia możliwość ograniczenia uzasadnienia przy konsensualnym zakończeniu postępowania oraz w wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych:

-> **sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do wyjaśnienia podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.**

Po 15 kwietnia:

uzasadnienie powinno zawierać co najmniej wyjaśnienie podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.